

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Qvæstio Prima. De Conuenientia Incarnationis. In sex Articulos diuisa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

2 Quæst. 1. De conuenientia Incarnationis. Art. 1. Dub. 1.

5 **C**onuenientissimè dicitur Incarnatio. Aduerte tamen, nomen Incarnationis esse conuenientissimum. Primò, quia Ioannis 1. vers. 14. dicitur Verbum caro factum est: quod nihil est aliud, quàm Verbum Incarnatum. Vbi nomine carnis, iuxta phrasim Hebræam, intelligitur totus homo: sicuti Lucæ 3. vers. 6. Videbit omnis caro salutare Dei; id est, omnis homo. Genes. 6. vers. 12. Omnis caro corruperat viam suam. De quo vide D. Augustinum in Enchiridio cap. 34. & lib. 14. de Ciuit. cap. 2.

Secundò, Quia indicat id quod videbatur difficilium, & magis à Deo alienum; vnde magis insinuat pietatem & amorem Dei erga homines, quàm alia nomina: quare meritò 1. ad Timoth. 3. vers. 16. dicitur Manifeste magnum esse pietatis Sacramentum, quod apparuit in carne.

Tertiò, Quia caro includit animam; non enim assumpsit carnem mortuam, sed viuam.

6 **P**orrò, nomen Oeconomiae, quo etiam multi Patres in hac materiâ vtuntur, potius significat ipsam Dei extraordinariam ordinationem, & dispensationem; qua constituit assumere naturam humanam, & in eâ salutem nostrâ operari, quàm ipsam Incarnationem. Sed Incarnatio est effectus illius Oeconomiae; quam ob rem etiam interdum Oeconomia dicitur.

DVBIVM IV.

Vtrum hac Tractatio præstantior sit cæteris Theologia partibus?

7 **R**espondeo, Esse præstantiorem, excepta eâ quæ est de diuina natura, & personis diuinis.

Ratio est, Quia Incarnatio est excellentissimum diuinorum operum, omni sermone ineffabilis, omnique intelligentiâ ignota; scilicet comprehensuè; vt ait Dionysius lib. de Diuinis Nominibus c. 2. Vnde post Trinitatis mysterium nihil sublimius Incarnatione Verbi.

Secundò, Quia sicut diuinitas est vniuersalis causa salutis nostræ efficiens, ita Christus incarnatus est vniuersalis causa meritoria, ex qua omnia media, quibus ad vltimum finem peruenimus, dependent: ac proinde præstantior est eius tractatio, quàm omnium mediolorum.

Hinc sequitur, Eam esse maximè propriam Theologiæ Christianæ. Cuius signum est, quòd licet gentiles Philosophi, multa de ijs, quæ ad alias Theologiæ partes pertinent, disputauerint, vt de natura diuina, de creatione mundi, de Angelis, de virtutibus & vitijs; tamen nihil vquam de mysterio Incarnationis cognoscere potuerunt. Aded illud proprium est Christianæ Theologiæ. Quare Augustinus lib. 7. Confess. cap. 9. legisse quidem dicit se in libris Platoniorum: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, & omnia per ipsum facta sunt, nunquam tamen se legisse, & Verbum caro factum est. Similiâ habet Augustinus lib. 10. de Ciuit. cap. 29. Nec mirum, quia gentibus hoc mysterium stultitia videbatur, sicut & Iudæis ignominia; vt Apostolus ait, 1. ad Corinth. 1. vers. 23.

8 Solis Christianis nota & propria.

Q V Æ S T I O P R I M A.

De conuenientia Incarnationis.

In sex Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Vtrum conueniens fuerit Deum incarnari?

1 **R**espondetur affirmatiuè; Et Probatu testimonio Damasceni & Dionysij Areopagite.

Notandum est, Supponere D. Thomam Incarnationem esse possibilem: fortè ideo quia id directè probari non poterat; sed solùm poterant solui argumenta contraria; quòd fiet in sequentibus.

Occurrunt hîc quatuor Dubia.

DVBIVM I.

Vtrum seposita redemptione generis humani, sit perse conueniens Deum incarnari? id est. Vtrum præter redemptionem generis humani, fini aliqua rationes, ob quas potuerit hoc esse conueniens?

2 **R**espondeo esse. Probatu, Quia id est conueniens Primò, diuine bonitati: secundò, perfectioni vniuersi: tertio, humanæ naturæ.

Quod diuinæ bonitati conueniens sit, Probatur; Quia boni est comunicare seipsum, vt docet Dionysius cap. 4. de Diuin. Nominib: ergo decet summum bonum, summè communicare seipsum: atqui hoc fit per mysterium Incarnationis: ergo decuit diuinam bonitatem carnem assumere. Vbi

Incarnatio est conueniens diuinæ Bonitati.

Nota; Non esse de ratione boni, communicare se actu; sed esse sui comunicatiuum: id est, esse perfectum vt possit se communicare, & ad hoc habere quandam propensionem. Comunicare autem se actu, est signum bonitatis, & operatio illi maximè consentanea.

Petes; Quomodo comunicat seipsum summè in hoc mysterio?

Respondeo: Tripliciter: Primò, In genere causæ formalis: quia non aliquam perfectionem creatam & limitatam, sed suam increatam & im-

3 Communio per incarnationem est summa tripliciter.

mensam comunicat creaturæ; ita vt creatura incipiat esse immensa. Secundò, In genere causæ efficientis: quia creaturam facit esse Deum. Tertiò, In genere causæ finalis: quia maximè allicit nos, per hoc opus, ad sui amorem & studium. Vide D. August. in Enchiridio cap. 26. & lib. 10. de Ciuit. cap. 29. Explicatur exemplo: Si lux solis esset per se subsistens extra globum solis, & poneret seipsum efficienter & formaliter in ipso

4 (simili)

in ipso globo solari, communicaret seipsum summe per modum causæ efficientis & formalis simul; sed respectu nostri, per modum causæ finalis; nam per hoc maxime excitaremur ad illam videndam, & amandam; maxime si antè fuisset incognita.

Auerte; In alijs rebus, communicationem formalem & effectiuam, nõ esse respectu eiusdem; nam forma subiecto quidem suo formaliter se communicat, non effectiue; rei autem productæ, effectiue tantum, non formaliter.

Dices, Deus communicat seipsum excellentiori modo per generationem æternam: ergo communicatio Incarnationis, non est summa.

Respondeo, Communicatio illa per generationem, est omnino naturalis, nec potest fieri creaturæ, vnde absolute est summa: sed communicatio per Incarnationem, summa est, non absolute, sed respectu creaturæ; & inter communicationes ad extra, seu liberæ. Nam cum Deus communicet se creaturis quadrupliciter; Primò, Tribuendo cuique speciem & naturam, quæ est imitatio & quædam participatio naturalis diuini esse: Secundò, Tribuendo naturæ rationali virtutes supernaturales donaque gratuita, quæ sunt participationes altiores diuinarum perfectionum; Tertiò, Tribuendo naturæ rationali lumen gloriæ, quo particeps fit diuinæ beatitudinis, & ornamenta supernaturalia statui glorioso consentanea: Quarto denique, Dando illis non aliquam sui participationem & veluti particulam, sed seipsum totum, secundum totam suam immensitatem, quod fit per Incarnationem; hæc quarta, est summa communicatio possibilis.

Dices, Deus communicat seipsum totum immediate in beatitudine; quia per seipsum immediate mentibus beatorum vnitur: ergo ad summam communicationem non erat necessaria Incarnatio. Deinde, magis seipsum communicasset, si omnes personæ assumpissent; & si plures naturæ fuissent assumptæ; vel etiam totum vniuersum.

Respondeo ad primum: Communicatio illa, quæ Deus se communicat beatis, est extrinseca. Sicuti lux solis, communicatur oculo dum videtur; ita Deus dicitur beatis communicari, quatenus ipse immediate videtur, & per seipsum concurrat ad illam visionem efficiendam. In Incarnatione autem Deus per seipsum intimè communicat creaturæ, & in illa corporaliter inhabitat; ita vt creatura fit Deus.

Respondeo ad secundum. In illo casu communicasset se magis extensiue, non intensiue: atque extensiua communicatio, non est per se primò intenta, quia termino caret, sed intensiua: non enim pertinet per se primò ad perfectionem operum Dei, vt tot, vel tot sint indiuidua; sed distinctio generum & specierum.

Adde, Quod non sit possibile, vt sit summa communicatio extensiua. Vnde sufficiebat, vt vna persona assumeret vnã naturam: quod etiã pertinet ad commendationem huius mysterij, nempe vt in toto vniuerso esset vnicum & singulare.

Secundò, Quod conueniens sit perfectioni vniuersi;

Probatum Primò, Quia ad vniuersi perfectionem quodammodo pertinebat, vt ex omnibus rerum ordinibus constaret, quo Deo esset quàm si-

millimum: ergo præter ordinem naturæ, gratiæ & gloriæ, consentaneum erat, vt tamquam omnium complementum, etiam esset ordo, siue gradus vnionis hypostaticæ.

Probatum Secundò, In omnibus rebus creatis, vna tantum persona est in vnã naturã, in Deo tres personæ sunt in vnã natura: ergo vt essent omnes differentiæ rerum, conueniens erat, vt vna persona esset in duabus naturis. Simili namque modo, D. Leo serm. de Natiuitate; probat conueniens fuisse, vt aliquis homo esset productus ex muliere sine viro; quia inuenitur homo productus sine viro & muliere; & productus ex viro & muliere, vt nos omnes; & productus ex viro sine muliere, vt Eua: ergo debet esse aliquis productus ex muliere sine viro, vt Christus.

Probatum Tertio, Quia per Incarnationem, omnis creatura singularem quandam dignitatem accepit: Nam omnis creatura in homine quodammodo est assumpta, quod in alia natura fieri non poterat: in homine enim omnes rerum gradus continentur; vt docet Damascen. lib. 2. de Fide orth. cap. 12. Est enim in ipso natura corporæ, communis cum rebus inanimis: est vegetabilis cum plantis; sentiens cum animalibus; intelligens cum Angelis. Vnde vocatur à Philosophis μικρόκοσμος; & iuxta D. Gregorium hom. 29. in Euang. vocatur omnis creatura. Hanc excellentiam omnis creaturæ contentam in homine, explicat Irenæus lib. 3. contra hæreses cap. 18. Et Caietanus hic. Videtur etiam quibusdam insinuari ab Apostolo ad Ephesios 1. v. 10. vbi ait: Per Christum insinuari omnia, quæ in celo, & quæ in terris sunt. Vbi pro insinuare, Græcè habetur ἀνακεφαλαιώσασθαι, quod significat, in summâ & cõpendio completi; seu vt Irenæus ait Recapitulare. Quasi Apostolus voluerit dicere, in Christo omnia colligi & vniri, quæ in celo & in terra dispersa sunt.

Tertiò, Quod Incarnatio valdè fuerit conueniens naturæ humanæ;

Probatum Primò, Quia per eam effectum est, vt homo esset Deus; vnde plurima sequuntur excellentiæ. Primò, Vt homo sit caput totius vniuersi. Secundò, Vt sit capax infiniti meriti & perfectissimæ iustitiæ coram Deo. Tertiò, Vt sit fons salutis, & omnium bonorum supernaturalium. Ad Ephes. 1. v. 3. Qui benedixit nos omni benedictione spiritali in caelis in Christo. Quæ dignitates, etsi videantur esse solius Christi; tamen moraliter in totum genus humanum redundant.

Probatum Secundò, Per Incarnationem effectum est, vt singuli homines haberent ius perfectæ iustitiæ ad gratiam Dei; & gloriam æternam; non quidem in seipsis, sed in Christo. Ita enim debetur hominibus gratia & gloria, vt respectu Christi, sit debitum ex iustitia; quamuis respectu nostri sit gratia aut misericordia, vel saltem non ita perfectæ iustitiæ.

Probatum Tertio, Effectum est, vt haberemus caput eiusdem generis nobiscum; seu vt Theologi loquuntur, Caput homogenium in ordine gratiæ. Vnde August. Tract. 80. in Ioannem: Eiusdem ait, sunt natura vitis & palmites: cum igitur esset Deus, cuius natura nos non sumus; factus est homo, vt in eo esset vitis humana natura, cuius nos palmites esse possemus. Cû enim Ecclesia constet Angelis & hominibus, secundum naturam inuisibilem erat Deus

A a ij similis

Deus se communicat liberè creaturis quadrupliciter.

Incarnatio superat communicationem beatorum.

Communicatio extensiua, non arguit maiorem perfectionem.

Est conueniens perfecti vniuersi.

In homine vniuersa creatura assumpta est.

Est conueniens naturæ humanæ.

similis Angelis, sed non nobis; unde decebat eum assumere naturam visibilem, vt etiam fieret similis nobis, vt nostra humilitas, quæ est Angelis inferior, hac ratione compensetur.

Aduerte tamen; Etiam si ob has rationes conueniens videatur, vt Deus homo fieret, etiam sepositâ redemptione humani generis; tamen non deesse alias rationes ob quas etiam fortè magis conueniens videatur vt non fieret, nisi suppositâ necessitate nostræ redemptionis.

DVBIVM II.

Vtrum Deum incarnari, fuerit conueniens ad reparationem generis humani?

8
Cur homo lapsus, potius sit redemptus quam Angelus.

8
S Vpono ob multas rationes fuisse magis conueniens, vt homo lapsus rediretur, quam Angelus. Primò, Quia tota humana natura ceciderat; Angelica solum ex parte. Secundò, Quia omnes homines vnâ tantùm voluntate peccarunt, eaque alienâ, nempe primi parentis; Angeli autem singuli, sua voluntate. Tertiò, Quia natura humana est magis infirma & calamitosa, unde magis apta ad mouendam Deo commiserationem. Quartò, Quia homo ob naturam imperfectiorem habet voluntatem facile mutabilem, & longam viam in qua possit pœnitere: Angelus autem naturâ suâ magis est inflexibilis, unde non est ita facilis ad pœnitendum: deinde breuissimam naturâ suâ postulat viam. Quintò denique; Quia Angelus sponte sua cecidit; homo autem inductus à demone per mulierem. Omitto alias minutiores. Quibus positis:

9
Respondeo, Ad reparationem humani generis, nullum potuisse inueniri modum conuenientiore, quam Filij Dei Incarnationem.

Est certâ & communis Doctorum ac Patrum: D. Augustinus 13. de Trinit. cap. 10. expressè dicit; *Sananda miseria nostra conuenientiore alium modum non fuisse.* Idem docet D. Leo serm. 1. de Natiuit. item serm. 4. & 10.

In Incarnatione maxime elucet iustitia diuina.

Probatum Primò; Quia maxime fuit conueniens, vt homo redimeretur iustissimâ & perfectissimâ satisfactione. Primò, Quia in tali maxime elucet iustitia diuina; quod valde ad gloriam Dei pertinet, & ad perfectionem operum diuinorum: Nam sic, quod per peccatum inordinatum erat, excellentissimo modo ad ordinem reuocatur. Excitantur etiam homines vt maiori circumspectione peccata deuinent, cognitâ hac Dei iustitiâ: de quo vide Anselm. lib.

Misericordia.

Cur Deus homo cap. 12. Secundò, Maxime elucet misericordia Dei, vt docet Damascen. lib. 3. de Fide cap. 1. Quia non solum datur homini venia & tempus pœnitendi & satisfaciendi; sed etiam dantur vires & infinita bona, quibus perfectè satisfiat. Facit quoque ad maiorem hominis dignitatem & gloriam, & ad maiorem animi tranquillitatem, vt ostendit Richard. de S. Victore libro de Incarnatione cap. 8. Tertiò,

Sapientia.

Maxime elucet Sapientia: quia vt ait Damascen. lib. 3. de Fide cap. 1. *Inueniuntur est difficillimi pretij decensissima solutio, & in eodem opere coniuncta est acerbissime summa misericordia & iustitia, qua antea pugnare volebantur;* iuxta illud Psalmi 84. *Misericordia & veritas obuiauerunt sibi, Iustitia & pax osculata sunt.* Atqui homo non poterat redimi iustissimâ satisfactione, & perfectâ iustitiâ, nisi Deus hypostaticè vniretur humanæ naturæ, vel saltem naturæ rationali; vt dicemus artic. sequenti: ergo hic fuit conuenientissimus modus.

cordia & veritas obuiauerunt sibi, Iustitia & pax osculata sunt. Atqui homo non poterat redimi iustissimâ satisfactione, & perfectâ iustitiâ, nisi Deus hypostaticè vniretur humanæ naturæ, vel saltem naturæ rationali; vt dicemus artic. sequenti: ergo hic fuit conuenientissimus modus.

Probatum Secundò, Per decem utilitates quas refert D. Thomas art. 2. Vide illum.

Dices; Deus maxime est liberalis: ergo magis consentaneum erat, vt liberali condonatione, sine aliquâ satisfactione, genus humanum repararetur.

10
Non deest. Sed peccatum. Inimicitia. Deo condonari.

Respondeo, Negando Consequentiam. Primò, Quia etsi deceat priuatam personam sine omni satisfactione iniuriam remittere; non tamen id ita decet publicam; cuius est vindicare crimina, vt seruetur iustitia. Secundò, Quia etsi Deus sit maxime liberalis & misericors, non tamen est minus iustus; unde conuenientissimus fuit, vt is modus adhiberetur, in quo summa liberalitas & iustitia coniungerentur. Vfus est enim summa liberalitate & misericordia erga nos; & summa iustitia erga Christum satisfaciendum.

Dices Secundò, Videtur contra iustitiam, exigere satisfactionem ab innocente, & tradere illum morti pro impio.

Respondeo; Non esse contra iustitiam, quando innocens in hoc consentit: consensisse autem Christum patet Psalm. 39. vers. 7. *Sacrificium & oblationem nolui, corpus autem aptasti mihi. Holocaustum & pro peccato non postulasti, tunc dixi, inuirsosa, Ecce venio. In capite libri scriptum est de me, vt facerem voluntatem tuam; Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.* Quem locum Apostolus interpretatur de Christo ad Hæbr. 10. Postquam autem Christus consentit, tenebatur ex iustitia per modum fideiussoris, pro nobis satisfacere.

Satisfactio pro homine, non fuit innocenti Christo iniuriosa.

Accedit; Quod ista satisfactio, etiam ipsi Christo fuerit vtilissima; vt patet ad Philip. 2. v. 9. *Propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen.*

Adde; Cùm Deus sit absolutus omnium Dominus, potuisse eum disponere de Christi humanitate, pro suo arbitrati sine vllâ iniuriâ.

Dices Tertiò, Videri fuisse quandam prodigalitem, dare rem infiniti pretij, pro bono finito alterius recuperando: id est, pro salute hominum, profundere vitam Christi.

Respondeo; Fructus huius mysterij, non sinit in solâ hominum salute; sed redundat in maximam Dei gloriam, & etiam ipsius Christi dignitatem. Et, quamuis vita Christi ob excellentiam personæ fuerit infinita dignitatis; tamen non erat physicè & realiter infinita. Deinde; ad breue solum tempus erat extinguenda, moxque cum summâ gloriâ excitanda: hominum autem salus futura est sempiterna.

Negus arguit prodigalitem.

Adde; Ea que sunt perfectiora, sæpè à Deo ordinari ad opem, directionem, & perfectionem imperfectiorum. Sic Angelos ad hominum ministerium destinauit ad Hæbr. 1. vers. 14.

DVBIVM. III

Utrum ratione naturali probari possit mysterium Incarnationis esse possibile?

11 Negatur.

Respondeo, Non posse conuinci demonstratiue hoc mysterium esse possibile, ab illo intellectu siue humano siue Angelico. Ita Durand. & passim alij Doctores.

Ex Scriptura.

Probatur Primò, Ex Scriptura. Isaia 53. v. 8. Generationem eius quis enarrabit? Quod non solum de diuinâ generatione, sed etiâ de humanâ, id est, de modo quo Deus factus est homo, & natus de Virgine; intelligitur à Patribus, vt Hieronymo & Cyrillo in hunc locum, Leone serm. 10. de Natiuitate. Chrylostomo hom. de Ioanne Baptista tom. 3. Isaia 64. v. 4. Oculus non vidit, Deus absque te, quæ preparasti expectantibus te: quod intelligitur de mysterio Incarnationis, vt patet ex contextu Isaia, & Apostoli 1. ad Corinth. 2. & insinuat nullo intellectu creato potuisse percipi sine reuelatione, vt rectè ostendit Caietan. in hunc locum 1. Corinth. 2. Apostolus ad Ephes. 3. v. 9. vocat istud mysterium, Sacramentum absconditum à sæculis in Deo, & inuestigabiles diuitias Christi. Et 1. Cor. 2. v. 7. Sapientiam loquimur in mysterio, quâ nemo principum huius sæculi cognouit: quod esse mysterium Incarnationis, passim omnes interpretantur.

Ex Patribus.

Probatur Secundò, Ex Patribus: Dionys. de diuin. nominib. cap. 2. parte 1. Ipsa LESV in carne apparuit, & ineffabilis est omni oratione, & ignota omni intelligentiâ; ipsi dignissimi Angelorum primari non cognita. Intellige comprehensiuè, vel certè lumine naturali, Iustinus in lib. de rectâ fidei confessione: Dispensationis siue economiæ ratio, inexplicabilis est; nec est quod à me quisquam vnionis modum requirat. Postea tamen addit; Non tamen ideo ab inquisitione cessandum, vt non solum credamus, sed etiam, quantum Deus donauerit, intelligamus. Chrylost. hom. 10. in Ioan. Arcanâ & inscrutabili vnione, verbû adhaeret carni. Et hom. de Ioan. Bapt. Miraris quod ignorem quomodo Verbum caro factum sit: omnis creatura ignorat: intellige lumine naturali; nam statim subdit, Cognosci diuinâ reuelatione. D. August. Epist. 3. quæ est ad Volusianum: Hic si ratio queritur, non erit mirabile; si exemplum poscitur, non erit singulare; denus Deum aliquid posse, quod nos sciamur inuestigari non posse: in talibus rebus tota ratio facti, est potentia facientis.

Ex ratione.

Probatur Tertio Ratione; Incarnatio est maximum opus omnipotentia Dei possibile; quia in eo est maxima communicatio possibile. Vnde à D. Leone serm. 8. de natiuit. dicitur Omnium miraculorum maximum. Atqui, nulla creatura potest comprehendere quidquid est Deo possibile; quia nec omnipotentiam Dei; nec potentiam obedientialem omnium creaturarum potest penetrare seu comprehendere: ergo &c. Secundò, Quia hoc mysterium, non solum quatenus factum est, sed etiam quatenus possibile, est omnino supernaturale; nec illo modo continetur in principijs, vel effectis rerum naturalium, nec vllam affinitatem habet in ipsis, quæ in totâ rerum vniuersitate reperiuntur: ergo nulla est via hoc naturaliter inuestigandi.

Incarntio est planè incognoscibilis naturaliter, quia planè est supernaturalis.

12

Dices, Angelus cognoscit euidenter quid sit natura humana, quid eius hypostasis: ergo etiam cognoscit eam suâ hypostasi posse spoliari. Secundò, Cognoscit accidens posse seruari sine suo sub-

iecto: ergo etiâ naturâ sine suâ hypostasi propriâ.

Respondeo ad primum; Incertum est an hypostasis addat aliquid positiuum supra naturam, an solum negationem existendi in alio: & sic negari potest Angelum naturaliter cognoscere naturam suâ hypostasi posse spoliari. Secundò, Etiam si Angelus posset cognoscere naturam à sua hypostasi esse separabilem, non tamen ideo cognoscit illam subsistentiam posse suppleri per rem omninò distinctam. Sicut quantitas non potest figurari formaliter per figuram extrinsecam.

Naturâ an hypostasi posse separari, non est Angelis naturaliter cuius dicitur.

Ad secundum, Incertum est an Angelus possit cognoscere naturaliter accidens à subiecto esse separabile; quia non est euidenter, influxum causæ materialis suppleri posse per causam agentem. Tamen etsi hoc posset cognoscere, non ideo posset etiam cognoscere hoc mysterium; quia est longè sublimius: nam vim & conditionem diuinæ subsistentiæ non potest naturaliter cognoscere.

Dico Secundò, Potest tamen ratio naturalis fide illustrata, exemplis & coniecturis probabiliter persuadere istud mysterium esse possibile. Ita Durand. & alij.

13 Incarnatio est probabilis supra posita fide.

Primò, Exemplo insitionis; sicut enim ramus arboris antequam inferatur, propriam subsistentiam habet; dum insitus est, amittit propriâ, & accipit subsistentiam arboris, cui inferitur; adeo vt vna arbor dicatur pyrus & prunus: & id quod insitum est, potest exarescere, altero manente viridi: sic humana natura insita diuine, amittit propriâ subsistentiam, & accipit diuinâ; adeo vt vna persona sit & Deus & homo; & humanitate exarescente per passionem, ac reflorescente per resurrectionem, diuinitas non est mutata. Ita D. Bonauentura & D. Thomas in 3. quæst. 1.

Exemplo insitionis.

Secundò, Exemplo vnionis animæ spiritualis per se subsistentis in carne mortali; anima enim potest vniri carni, etsi maximo interuallo distet, eamque viuificare suâ vitâ, & ad suam dignitatè attollere, vt sint vna persona: ergo & Verbum diuinum poterit se vnire naturæ humanæ, tribuere suam subsistentiam, & illam euehere ad dignitatè diuinam, vt sint vnus Christus, idque sine imperfectione. Habet hoc exemplum Augustinus epistola ad Volusianum, & Athanasius in Symbolo.

Vnionis animæ spiritualis ad carnem.

Tertio, Exemplo ferri candentis, vbi inuolabiliter duæ integræ substantiæ inter se vniantur; & altera tribuit alteri quodammodo suum esse, nempe ignis suum lumen & calorem, nihil à ferro accipiens. Ita D. Basilii oratione in sanctam natiuitatem. Et Damascenus lib. 3. de fide c. 5.

Ferri candentis.

Quartò, Possunt etiam sumi coniecturæ ex alijs fidei mysterijs: Primò, Ex mysterio Trinitatis, vbi vna natura est in tribus personis; cur ergo etiâ tres nature, corpus scilicet, anima, & diuinitas nõ possent esse in vna persona? cum facilius videatur plures naturas conuenire in vnâ hypostasi, quàm plures hypostases in vnâ simplicem naturam. Item sicut in Trinitate, vna persona non est alia; tamen ob essentiæ vnitatè, omnia attributa essentialia sunt communia; ita hic, etsi vna natura non sit alia; tamen ob personæ vnitatè, etiâ propria naturarû erunt communia per cõmunicationem idiomatum: Vnde dicimus Deum natum esse ex MARIA Virgine, passum, mortuum, sepultum. Et hominè istum esse omnipotentem, creasse omnia, &c. hanc similitudinè explicat pulcherrimè Bernar. Term. 3. de Vigilia Natiuit. & Damascenus lib. 3. c. 5.

Ex mysterio SS. Trinitatis.

Ex mysterio
Eucharistia
visti.

Secundò, Ex mysterio Eucharistia, vbi videmus accidens separatim esse à suo subiecto, & per se subsistere: ergo etiam substantia, nempe humana natura poterit spoliari suo supposito, & constitui in alio. Item ergo subsistens per se, poterit in alio collocari, & ab eo sustentari, præsertim ab hypostasi diuinâ, quæ est infinitæ perfectionis in ratione hypostaticâ, habetque vim sustentandi infinitam: nam sustentare aliud, nullam dicit imperfectionem.

Tertiò, Quia Deus est omnipotens, & creaturæ suæ intime præsens, tamquam vita, spiritus, & esse ipsius: cur ergo non posset eam sibi atringere & copulare, ita vt illam tamquam hypostasis sustentet; cum hoc nullam imperfectionem inuoluat?

DVBIUM IV.

Verbum Incarnatio re ipsa sit facta, & quomodo id probari queat?

14
Varij erro-
res circa
Incarnati-
onem.

Notandum est, Incarnationem negari ab omni genere infidelium: Ethnici enim dicunt esse impossibile; quorum argumenta suis locis solentur; & quantum res patitur, ostendimus dubio 3, esse possibile. Quod autem re ipsa sit facta, potest contra illos ex communibus fidei notis probari: de quibus dictum est 2. 2. qu. 1.

Iudæi etiam negant illud esse præstitum: contra quos valent rationes illæ communes ex fidei notis; & præterea propria quædam, quibus ostendimus Messiam in lege promissum iam venisse, & esse verum Deum; ac propterea hoc mysterium esse reuera præstitum.

Hæretici autem varios errores circa hoc mysterium habent. Quidam enim negant esse Deum, aut extitisse ante ortum ex virgine: vt Ebion, Cherintus, Paulus Samosatensis, Photinus, & alij. Contra quos sufficiunt ea quæ tractari solent in Tractatu de Trinitate, vbi ostenditur Verbum seu Christum esse Deum.

15

Alij errant circa Christi carnem: alij circa animam: alij circa personam; alij circa vnionem, quæ suis locis refutabuntur. Tantummodò superest, vt ostendamus contra Iudæos primò; Messiam venisse: Secundò; ipsum esse Deum: ita enim probauerimus mysterium Incarnationis re ipsa esse præstitum.

Probat
contra Iu-
dæos.

Quod ad primum attinet, Messiam venisse; patet 1. Gen. 49. vers. 10. vbi Iacob benedicens filio suo Iudæ; ait: *Non auferetur sceptrum de Iudæ, & dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium.* Qui locus etsi variè legatur, vt patet ex Hieronymo in Quæst. Hebraicis; sensus tamen est idem: Hebraicè est: *Donec veniat Scilo, & ipsi congregabuntur omnes populi.* Vbi per Scilo intelligitur Messias. Quod patet primò; quia dicitur *Expectatio gentium*; quod est proprium nomen Messia: vt patet Aggæi 2. vers. 8. *Veniet desideratus cunctis gentibus.* Secundò, Quia Chaldaea paraphrasis vertit, *Donec veniat Messias, cuius est regnum.* Tertiò, Quia ita intellexerunt hunc locum omnes antiqui Rabbinij, teste Galatino lib. 4. cap. 4. de arcanis Theologicae veritatis. Itaque ex hoc testimonio aperte habemus principatum populi Iudæi non esse auferendum à Iudæ, donec Messias venerit; atqui

Scilo.

iam à mille sexcentis annis ablatum est, non solum à tribu Iudæ, sed etiam à toto populo Israëlita: ergo certum est Messiam iam venisse.

Dices, Multis annis ante Christi aduentum fuisse ablatum principatum de Iudæ; nempe à temporibus Machabæorum; quo tempore tribus Leui principatum obtinebat; nam Sacerdotes etiam in politicis præerant.

Respondeo Primò, Per Iudam intelligi populum Iudæicum; in quo populo principatus vsque ad Christi aduentum fuit conseruatus. Ita intelligit Eusebius lib. 1. Histor. cap. 6. Et lib. 3. de demonstr. Euangelic. c. 2. Iustinus Dialog. contra Triphonem circa medium. August. lib. 18. de ciuit. cap. 45. Idem insinuat Athanas. lib. de Incarnat. Verbi. Et Chrysostr. in hunc locum.

Respondeo Secundò & melius, Per Iudam intelligi tribum Iudæ; nam ibi benedicit Iudæ filio suo & posteris eius; sicut alijs filijs. Vnde dico sceptrum, id est, principatum; non esse ablatum de tribu Iudæ. Quia postquam cepit in ea, quod factum est propriè tempore Dauidis, semper mansit principatus ipsius tribus, quamuis non administraretur per aliquem qui propriè esset ex illa tribu, vt per Machabæos & c. Quod patet primò; Quia ciuitas regalis; & sedes regni, & totus ferè populus, ad eam tribum pertinebat; nam qui ex alijs tribubus illis erant permixti, pauci erant respectu ipsorum; ita vt nomen proprium alia illæ tribus amitterent.

Secundò; Quia in ditione tribus Iudæ, omnes habitabant.

Tertiò; Quia Scriptura 4. Reg. 17. vers. 18. totum populum Iudæicum qui post captiuitatem decem tribuum remansit, vocat tribum Iudæ; *Iratusque, inquit, Dominus Israël, abstulit eos à conspectu suo, & non remansit nisi tribus Iudæ tantummodò, cum tamen etiam tribus Benjamin, & multi alij qui ex alijs tribubus ad Iudam accesserant, remanserint.*

Quartò; Quia principatus electione populi illis temporibus dabatur, non autem iure hæreditario, vt patet 1. Machab. c. 9. quod signum est fuisse ipsius populi. Vide Pereriu in c. 49. Genes.

Probat Secundò; Ex cap. 9. vers. 24. Danielis: *Septuaginta hebdomades, inquit Angelus Danieli, abbreviate sunt super populum tuum, & super urbem sanctam tuam, vt consummetur præuaticatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur iustitia sempiterna, & impleatur visio, & prophetia, & vngatur sanctus sanctorum.* Quem locum omnes antiqui Rabbinij exponunt de Messia; Et patet ex illis verbis: *Et vngatur Sanctus Sanctorum*, quod est proprium nomen Messia. Et ex istis: *Vt consummetur præuaticatio, & adducatur Iustitia sempiterna*, quod est officium Messia. Et infra; *Post hebdomades sexaginta duas, occidetur Christus; & non erit eius populus, qui enim negaturus est.* Apertè autem indicatur tempus aduentus eius per 72. hebdomadas. Pro quo notandum; hebdomadam in Scripturis tantum dupliciter accipi: primò; pro spatio septem dierum, vt Leuitic. 23. vbi dicitur; septem hebdomadas à Paschate esse enumerandas, quæ efficiunt dies quadraginta nouem, & quinquagesimum esse Pentecostè. Secundò; pro spatio septem annorum; vt Leuit. 25. v. 8. *Numerabis septem hebdomadas annorum; & proximè sequens, qui erit quinquagesimus annus, erit sabbatus, qui erit annus remissionis.*

Sceptrum
de Iudæ ab-
latum, tem-
pore Mes-
sia.

16
Septuagin-
ta hebdo-
mades Da-
nielii.

Quaest. 1. De conuenientia Incarnationis. Art. 1. Dub. 4. 7

remissionis. Certum est autem hebdomadas Danielis non esse hebdomadas dicuntur, quia sic eius propheta intra sesquiannum completa fuisse: ergo accipitur pro hebdomadibus seu septenarijs annorum. Figmentum autem est aliter hebdomadas uelle accipere, cum nullum fundamentum habeat in Scripturis. Septuaginta hebdomades efficiunt quadringetos nonaginta annos, quos constat esse completos circa tempora Christi.

Petes, Quando incipiunt haec hebdomadae, & quomodo sunt computandae?

Respondeo, Illas incipere ab exitu sermonis, ut iterum adificetur Ierusalem, ut expressè dicit Angelus cap. 9. vers. 25. Danielis, id est, ab eo tempore quo data est potestas rursus instaurandi Ierusalem; quam potestatem nusquam legimus datam nisi lib. 2. Esdrae cap. 2. ubi habemus anno vigesimo Artaxerxis datam esse facultatem Nehemiae reaedificandi Ierusalem, quam etiam tunc aedificatam esse & quidè in angustia temporis, ut dicitur apud Danielè, id est, breui tempore, & oppugnantibus vicinis, patet lib. 2. Esdrae c. 4. & 6.

Itaque computandae sunt à vigesimo anno Artaxerxis Longimani, qui fuit septimus Rex Persarum. Modus autem certissimus eas computandi, est per Olympiades, quae certissimae sunt apud omnes Scriptores, & plurimum conducunt ad quaestiones sacras, teste Aug. lib. 2. de doctrina Christiana c. 28. Est autem Olympias tempus quatuor annorum; post quod Iudi olympici olim celeberrimi in Graecia instaurabantur. Caput autem Artaxerxes regnare olympiades septuagesimam nonam, anno primo illius olympiadis, ut docet Eusebius in Chronico, & alij. Vnde vigesimus annus regni eius, erat quartus annus olympiadis octogesima tertiae. Quod etiam expressè testatur Iulius Africanus exactus chronographus apud Hieronymum. in cap. 9. Danielis. Ab hoc ergo anno olympiadis 83. inchoandae sunt hebdomadae Danielis. Porro septuaginta hebdomades conficiunt annos 490. qui anni sunt lunares, nempe 354. dierum, minores nostris annis solaribus, vnde decem diebus, & sex horis; ut ex multis auctoribus ostendit Pererius lib. 10. in Daniel. nempe ex Iulio Africano, Theodoro, Beda, Rupert. & alijs. Ideo enim scripturam dicere septuaginta hebdomades abbreviata sunt, id est, breues constituta, & ad annos lunares contracta: Vnde 490. anni lunares, efficiunt solares annos 475. & medium, cum 23. diebus. Atqui 475. anni solares efficiunt 119. olympiades vno minus anno: ergo 70. hebdomades Danielis efficiunt 119. olympiades vno anno minus. Nunc adde 119. olympiades ad 83. olympiades praecedentes, habebis 202. Olympiades. Ex quo perspicue sequitur hebdomades septuaginta Danielis fuisse completas olympiades 202. completas: atqui Christus passus est olympiadis 202. anno quarto, ut patet ex Chronico

Eusebij, qui etiam id probat ex Phlegonte ethnico auctore qui scribit illo anno quarto olympiadis 202. contigisse memorabilem illam Eclypsim solaris, & terrae motum qui multas vrbes in Bithynia subuertit. Haec autem erat vltima hebdomada, in qua omnia compleri debebant, quae apud Danielem de Messia dicuntur. Quare cum haec omnia videamus tunc in Christo impleta, & postea secutam esse perpetuam vrbis & templi desolationem, & totius Reipublicae Iudaicae eersionem,

quae ibi secutura praedicantur, euident est ipsum esse Messiam.

Tertio probari potest, ex c. 2. Isaiae, & Micheae 4. in principio: Et erit in nouissimis diebus preparatus mons domus domini in vertice montium.

Quarto, ex cap. 2. Habacuc v. 3. Quia adhuc visus procul, & apparebit in finem, & non mentietur: si moram fecerit, expecta illum, quia veniens veniet, & non tardabit.

Quinto ex cap. 2. Aggaei v. 7. & 8. Adhuc vnum modicum est, & ego commouebo caelum, & terram, & mare, & aridam; & mouebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus, & implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum.

Sexto, ex Malachiae 3. in principio; Ecce ego mitto Angelum meum & preparabit viam ante faciem meam, & statim veniet ad templum suum dominator quem vos queritis, & Angelus testamenti, quem vos vultis. Quae loca diligentissime expendit Franciscus Ribera. Ex his & similibus prophetijs factum est, ut Iudei tempore Christi Messiam expectarent, quia sciebant tempus iam appetere, quod diuinis oraculis indicabatur. Imò totus penè orbis plenus erat fama venturi maximi Regis, qui omnia imperio suo subiugaret, & quem omnes Reges agnoscere deberent, si salui esse vellent. Patet hoc ex Cicerone tum alibi, tum libro 2. de Diuinatione. Et ex Suetonio in Tito & Vespasiano.

Vltimo efficacissime probari potest ex illustrissimis notis Messiae, praedictis vel adumbratis in veteri Testamento, & impletis in nouo. Quid enim apud Euangelistas legimus de Christo, multis saeculis antea praedictum ostendere possumus à Prophetis; & pleraque ita clara, ut non prophetia, sed historica narratio videatur, ut futurum Deum & hominem, & cum hominibus versaturum. Baruch. 3. & Isaiae 35. Generatum iri ex Virgine incorrupta. Isaiae 7. Nasciturum in Bethleem. Micheae 5. Tempus natiuitatis. Genes. 49. & Daniel. 9. Habiturum Praecursores, Isaiae 40. Malachiae 3. Quid & quibus praedicaturus; Isaiae 61. Quae miracula editurus; Isaiae 35. Ingressurum Ierusalem paupere habitu Asinae infidentem, summam populi gratulatione, Zachariae 1. Quae verò ad Passionem & mortem; omnesque circumstantias pertinent, accuratè praedicta à Dauide & Isaia alijsque: Descensus ad inferos, & Patrum liberatio Eccl. 24. & Zachar. 9. Resurrectio Psal. 3. & 15. & alibi. Ascensio Psal. 67. & Micheae 2. Denique missio Spiritus sancti, missio Discipulorum in totum mundum, Gentium vocatio & conuersio; Iudaeorum reiectio & dispersio: de quibus vide Pererium lib. 10. in Dan. quaest. 14. & 23. Quae si omnia simul considerentur, plusquam moraliter euident faciunt, non solum Messiam venisse, sed etiam Christum esse Messiam, & nullum alium expectandum.

Vnde quidam Iudaei euidentiam Scripturarum conuicti, admittunt Messiam venisse; sed humilem & pauperem; expectant tamen alium illustrem: distinguunt enim duos Messias, vnum filium Ephraim seu Ioseph, cui competant ea, quae de Christi humilitate & cruce Scripturae commemorant: alterum filium Dauid, cui ea quae de Christi maiestate & gloria sunt praedicta. Vide Genebrard. in Psal. 79.

Quod ad secundum attinet, breuiter ostendimus Messiam esse verum Deum.

A a iiii Proba-

Incipit
à reedifi-
catione
Hierusalem.

Computat
à per
Olympiades.

Phlegon.

17
Ex varijs
locis S
Scripturae.

18
Ex notis
Messiae.

19
Duplex
Iudaorum
Messias.

20
Messias
est verus
Deus.

Ex Isaia. Probatur Primò, Ex cap. 35. v. 4. & 5. *Isaia:* Deus ipse ueniet & saluabit nos; tunc aperientur oculi caecorum, & aures surdorum patebunt. Quo loco esse sermonem de Messia, patet; quia nemo Prophetarum illa miracula, quae ibi recensentur perfecit, praeter verum Messiam: neque Iudaei ab alio illa expectant. Vnde Dominus ut seipsum ostenderet esse Messiam, interroganti Ioanni per discipulos suos; Tu quis es? Respondit: Ire & renuntiate Ioanni: Caeci vident, claudi ambulant, surdi audiunt &c. insinuans hunc locum Isaie, tamquam certissimam Messiae notam. Vide plura apud Athanasium libro de Incarnatione Verbi, ultra medium. Cyprian. lib. 2. testimoniorum contra Iudaeos cap. 7. Euseb. lib. 6. de Demonstrat. cap. 21: & alios.

Probatur Secundo, Isaie cap. 9. v. 6. *Parvulus natus est nobis, & filius datus est nobis. Et factus est principatus eius super humerum eius, id est, erit Rex; & vocabitur nomen eius Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis.* Qui locus etiam efficax est. Nam etsi in Hebreo, pro *Deus* sit, *El*, quod etiam interdum idem significat quod *Fortis*, tamen hic non potest ita accipi, quia sequitur *Gibbor*, quod est *Fortis*; vnde hic significat verè Deum: sicut Isaie c. 10. v. 21. quando dicit reliquias Israël conuertendas ad Deum *Fortem*, ibi etiam est *El Gibbor*.

Probatur Tertio, Ex Isaie cap. 52. vers. 6. *Propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa, quia ego ipse qui loquebar: ecce adsum;* id est, adero praesens, more Prophetico. Vbi certum est loqui verum Deum, nam vocat Israël, populū suum. Hunc autem Deum esse Messiam; patet, quia toto illo capite narratur fructus aduentus eius. Neque potest exponi ipsum adfuturum metaphoricè, scilicet per efficaciam siue energiam; quia dicit seipsum adfuturum, qui ante loquebatur per Prophetas; & per se redempturum populū suum.

Probatur Quarto, Ex Michæa cap. 5. vers. 2. *Tu Bethlehem Ephrata, paruulus es in millibus Iudae, ex te mihi egredietur qui sit Dominator in Israël: & egressus eius a diebus aeternitatis.* Vide plura apud Euseb. lib. 5. de Demonstr. Euangelicā. Et Basil. lib. 4. contra Eunom. Chrysost. hom. Quod Christus sit Deus, Augustinum lib. 18. de Ciuitate à cap. 29. vsque ad 35. & Lyranum contra Iudaeos in fine Glossæ ordinariæ.

Obiectiones Iudaeorum facile dissoluntur, si quatuor errores ipsorum in exponendis Scripturis, considerentur. Primus est, quod existiment imperium Messiae, de quo Isaie 2. & Michæa 4. & alibi, temporale futurum. Secundus, quod omnes promissiones, quas Messiae aduentu nos consecuturos esse Scriptura commemorat, ut Deuteron. 30. Ezechiel. 38. Ioël. 3. & alibi; existiment esse terrenas. De quo vide Origenem lib. 4. *περιερχομένων*. cap. 2. Tertius, quod multa metaphoricè dicta, volunt proprie accipi; vt, *Habitabit lupus cum agno*, Isaie c. 11. v. 6. Quartus, quod non distinguant duplicem Messiae aduentū, alterum gloriosum, de quo Malachi ultimo, & Ezechiel. 38. Vide Irenæum lib. 4. c. 56. Quibus erroribus ita sunt impliciti, vt nullam propè Scripturæ partem rectè intelligant. quod fit, vt ab eorum expositionibus diligentissimè sit cauendum.

ARTICVLVS I I

Vtrum necessarium fuerit ad reparationem generis humani Verbum Incarnari?

Respondet D. Thomas non fuisse ita necessarium, vt sine eo non posset genus humanum reparari; fuisse tamen necessarium, vt melius & conuenientius repararetur.

DVBIVM I.

Vtrum Incarnatio Verbi absolute fuerit necessaria ad humani generis redemptionem?

Respondeo, non fuisse absolute necessariam. Est certa. Ita Doctores in 3. d. 20. & expressè D. Augustinus de agone Christiano c. 11. & lib. 13. de Trinit. c. 10.

Probatur Primò, Quia potuit alijs multis modis hominem reparare, cum eius sapientia & potentia, non sint contracta ad vnum modum. Nam primò, potuit gratis remittere omnem culpam & pœnam: cum enim sit supremus Iudex, potest in exequenda iustitiâ, & vindicandis peccatis dispensare; & cum sit absolutus omnium Dominus, nemini faciet iniuriam: neque idcirco lædet iustitiâ; quia non obligatur vt iustitiâ exerceat. Confirmatur. Sicut enim vnusquisque potest donare quod suum est; ita etiam condonare & remittere quod sibi debitum, absque iustitiâ noxâ; Vt rectè Durand. dist. 20. q. 2.

Secundò; Potuit constituere vnum caput humani generis, quod non sit Deus; sed purus homo, vel Angelus; & acceptare eius qualemcumque satisfactionem. Sicut enim positua Dei ordinatione, omnium voluntates in Adam constitutæ fuerunt ad demerendum (non tamen eo fine) ita etiam constitui poterant ad satisfaciendum, vt eius pœnitentia toti humano generi imputaretur, & ad omnium reconciliationem acceptaretur.

Tertio; Posset, non constituto aliquo capite, à singulis hominibus exigere eam satisfactionem, quam ipsi possent præstare per gratiam preuenientem, ipsis ex misericordia concessam; vt iam de facto à peccatoribus.

Sed contra, Obijcitur Primò, ex commentario Ambrosij in c. 9. ad Hebræos in illud vers. 15. *Et ideo noui testamenti mediator est.* Vbi dicitur, tantum fuisse nostrum peccatum, vt saluari non possemus, nisi Vnigenitus Dei Filius moreretur. Similia habet D. Leo, Epist. 8. & Anselm. lib. 1. Cur Deus homo cap. 24. & 25. & l. 2. c. 15. 16. & 18.

Respondeo; Isti Patres dicunt fuisse necessarium non absolute, sed suppositâ diuinâ ordinatione & scripturarum promissione; vel certè vt modo conuenientissimo fieret nostra redemptio.

Obijcitur Secundo, Incarnatio Dei, erat modus conuenientissimus ad reparationem generis humani, vt dictum est supra: atqui Deus, cum vult aliquid facere, necessariò vult id, quod est conuenientissimum: ergo si volebat nos reparare,

21
4. errores Iudaeorum circa Messiam.

22

23

24

25

parare, debet necessariò id facere per Incarnationem.

Deus non agit necessariò id omne, quod est conuenientissimum.

Respondeo Negando Minorem, Deus enim non necessariò operatur id, quod in se, aut rebus creatis, aut etiam eius bonitati est conuenientissimum. Quod patet, quia conuenientissimum fuit facere mundum, & in eo homines & Angelos, & hos ad suæ gloriæ communionem destinare; nihilominus poterat hæc non facere. Ratio est; tum, quia Deus extra se, nihil necessariò vult; tum, quia potest quibuslibet medijs idoneis ad finem sibi propositum vti pro suâ libertate. Facit tamè semper id quod est conuenientissimum, non absolutè, sed ad finem propositum, & iuxta modum & mensuram præstitutum. Nihil tamen necessariò facit, quia plura sunt media ad eundem finem; vel certè potest iuxta alium modum & finem operari. Nec obstat quod dicit August. lib. 3. de libero arbitrio cap. 5. Quidquid tibi verâ ratione melius occurrit, scias fecisse Deum, tanquam bonorum omnium conditorem: Loquitur enim Augustinus de speciebus rerum naturalium, pertinentibus ad huius vniuersi complementum, earumque naturalibus conditionibus: nullam enim speciem rerum prætermittit, & ita vnamquamque in suo gradu fecit, vt melior perfectiorue fieri in conditionibus naturalibus nequeat. Agit enim contra eos, qui dicebant animas quæ peccant, non debuissent fieri; vel certè non sic, vt possent peccare.

D V B I V M. I I.

Vtrum ad redimendum hominem satisfactione perfecta Iustitiæ, fuerit Incarnatio Dei necessaria?

26

Respondeo; Ad hunc finem fuisse ad eò necessarium Deum hypostaticè rationali creaturæ vniri, vt nullum aliud medium, per potentiam Dei absolutam fieri possibile. Dico; creaturæ rationali, quia simpliciter non erat necessarium vniri humanæ naturæ; potuisset enim assumere Angelicam, & per illam nos redimere. Conuenientissimum tamen fuit vt vniretur humanæ, ob rationes quas hic adfert S. Thomas. Et, vt idem qui offendit, etiam satisfaceret. Est certa & communis Doctorum, partim in 3. dist. 20. partim in 4. dist. 25. Alexander Halensis 3. p. qu. 17. membro 3. & 5. Guil. Altifiodorensis 3. parte Summæ Tract. 1. cap. 8. Anselmus locis supra citatis.

Nulla pura creatura potest perfecte satisfacere Deo pro peccatis.

Probatur, Quia nulla creatura poterat Deo perfectè satisfacere pro peccatis hominum; Deus autem hypostaticè vnitus creaturæ rationali, poterat perfectè satisfacere: ergo ad perfectè satisfaciendum pro peccatis, necessarium erat vt Deus creaturam rationalem assumeret. Patet consequentia; quia nullus alius modus restat: Satisfactio enim fieri debet, vel à puro Deo; vel à purâ creaturâ; vel à Deo vnito hypostaticè creaturæ: atqui non potest fieri à puro Deo, vt per se patet. Sed neque à purâ creaturâ, quod

Prob ex Patribus, Irenæus,

Probatur Primò, Ex Patribus, breuiter tamen quia hæc de recopiosius qu. 19. vbi de meritis & satisfactionibus Christi agemus. Irenæus lib. 3. contra hæreses cap. 20. Nisi, inquit, homo conueniens fuisset Deo nostro, non potuisset particeps fieri in-

corruptibilitatis. Athanas. lib. de Incarn. verbi ante medium: Cum enim Patris sit Verbum, & supra omnes; merito etiam solus omnes recuperare potuit; & idoneus fuit, qui pro omnibus pateretur, at apud Patrem intercederet. Basilus in illud Psalm. 48. Frater non redimit, redimet homo: Non, inquit, homo nudus redimet, sed homo IESVS Christus, quia nullus alius condignum pretium adferre potens erat. D. Leo serm. 1. de Natiuit. Nisi enim esset Deus verus, non adferret remedium: & nisi esset homo verus, non praberet exemplum. Et serm. 4. Hoc autem (scilicet descendere ad humana) nisi facere dignaretur omnipotens, nulla quemquam species iustitiæ, nulla forma sapientiæ, à captiuitate diaboli, & à profundo æternæ mortis erueret. S. Agapetus epist. ad Anthimum de duabus naturis in Christo, habetur 2. tom. Concil. Quæ reconciliatio esse posset, qua humano generi propriaretur Deus, si hominis causam, mediator Dei & hominum, non susceperet?

Athanas.

Basilus.

Leo.

Agapetus.

Probatur Secundò Ratione. Pro quo Notandum: Passim à Doctoribus requiri quatuor conditiones ad satisfactionem perfectæ iustitiæ. Prima est, vt in ea sit æqualitas; nempe vt tantum restituatur siue honoris siue pecuniæ, quantum est ablatum. Secunda, vt fiat ex bonis proprijs satisfaciens: id est, quæ pleno iure sunt ipsius satisfaciens, ita vt non pendeant assidue ex gratiâ creditoris, cui satisfacit. Tertia, vt fiat ex indebitis; id est, quæ alio titulo, saltem iustitiæ, ei non debentur. Quarta, vt sit quodammodo ad alterum; quia nemo sibi ipsi propriè satisfacit, nisi diuersas personas subeat. De his plura in Quæstione de Merito.

27 Quatuor conditiones ad satisfactionem perfectæ iustitiæ.

Quarta conditio reperitur quidem satis manifestè in satisfactione creaturæ erga Deum, quia est sufficiens inter eos distinctio. Tertia etiam vt-cumque reperitur; quia etsi creatura opus satisfactorium, & alia omnia, possit Deo debere titulo gratitudinis vel obedientiæ; tamen hi tituli non repugnant satisfactioni iustitiæ: possum enim meo creditori soluere debitum iustitiæ, dando ei id quod debeo, etiam causa gratitudinis, vel ex misericordia, vel ex præcepto Principis, modò non debeam id alio titulo iustitiæ. V.g. Si debeo titulo mutui, non possum satisfacere pro eo quod debeo titulo damni illati; hi enim sunt distincti tituli iustitiæ, qui necessariò diuersas solutiones exigunt. Sed potissimum deficit prima & secunda conditio in satisfactione creaturæ ad Deum.

28 Satisfactio creaturæ non esset ab æquali.

Probatur de primâ conditione: Si pura creatura posset satisfacere Deo, ea esset vel ipsamet quæ cecidit, vel alia. Non ea quæ cecidit; nam hæc est inimica; ac proinde omnia illius opera coram Deo, nullius sunt pretij, donec in gratiam redeat; quod suis viribus non potest: ergo &c. Nec etiam illa, quæ non cecidit; v.g. homo, vel Angelus de nouo creatus: quia hic esset vel sine gratiâ, vel cum gratiâ: si sine gratiâ, nullo modo posset satisfacere Deo pro peccato, tum ob alias causas, tum quia peccatum auertit à Deo, non solum vt est finis naturalis; sed &, vt est finis supernaturalis: atqui pura creatura sine gratiâ, non potest seipsam ad Deum, vt finem supernaturalem conuertere, multoquæ minus poterit aliam creaturam conuertere: ergo semper illa auersio remaneret. Quod si esset ornatus gratiâ, posset aliquo modo imperfectè satisfacere, vt docet D. Thomas ad 2. Opera enim eius haberet quandam in-

dam infinitatem dignitatis; tum ratione obiecti, quod est Deus vt bonum supernaturale; tum ratione principij ad illa mouentis, quod est Spiritus sanctus; vnde non essent omnino inepta, vt à Deo acceptarentur in satisfactionem pro genere humano: tamen essent omnino insufficientia ad iustam & æqualem satisfactionem.

29
Gravitas
offensionis
crefcit ex
dignitate
persona
offensa.

Ratio est, Quia malitia offensionis diuinæ; incomparabiliter est maior; quàm bonitas satisfactionis creaturæ: nam gravitas offensionis crefcit ex dignitate personæ offensa; quia offensio eò est grauior, quò persona offensa est dignior; Sicut contumelia in Regem, grauior est quàm in Comitem: atqui Deus est infinita dignitatis: ergo eius iniuria cenferur infinita. Satisfactionis autem vis & æstimatio crefcit ex dignitate personæ satisfaciens; honor enim est in honorante: atqui persona satisfaciens, est gratiam habeat, est finitæ dignitatis, distans infinite à dignitate Dei: ergo eius satisfactio, non est commensa & æqualis iniuriæ: sed vt sit æqualis; necesse est vt persona satisfaciens sit simpliciter infinite dignitatis, sicut persona offensa; nempe vt æstimatio satisfactionis, tantundem possit crefcere ex personâ satisfaciens, quantum crefcit gravitas offensionis, ex personâ offensa. Confirmatur; Quia per offensionem & contumeliam destruitur quodammodo dignitas personæ, & si non reipsa, tamen affectu peccantis: per honorem autem eiusdem, non similiter reparatur; honor enim debitus est excellentiæ diuinæ, vnde nihil illi noui præstatur, sed id, quod ipfius est, & ipsi debetur: contumelia autem penitus repugnat ipsius dignitati; nam ipsa iam existentem lædit & quodammodo perimit. Quod patet hominum exemplo: Si enim Regem contumeliâ afficias, non satisfacies, eum simili modo honorando; principes enim parui faciunt quòd à subditis honorentur, sed contumeliam ferunt indignissimè.

30
In peccato
Adæ, est
duplex in-
finitudo.

Hinc sequitur, quòd duplex sit infinitudo in peccato Adæ: scilicet, Intensiuua seu potius obiectiua; & extensiuua, quatenus nocet toti posteritati humanae. Hæc prior, est causa cur non possit à creatura compenari per æqualem satisfactionem: extensiuua enim potest compenari; vt si Deus purum hominem constitueret caput humani generis, & in eius arbitrio omnium hominum voluntates colligeret, sicut fecit in Adamo; tunc illius satisfactio ad infinitos homines posset extendi.

31
Ista satisfactio non
esset ex
proprio.

Probatur quo ad secundam conditionem, quòd satisfactio Creaturæ non possit esse omnino ex proprijs: Nam pura creatura nihil potest habere ita proprium, quin illud assidue pendeat ex gratuito dono Dei: vnde non potest soluere nisi interueniente assiduâ gratiâ. Nam opus quo satisfactio pender assidue ex dono gratiæ, & cooperatione Dei gratuita, ipsi personæ creatæ indebita: secus est in Christo Domino.

32

Dices, peccatum non habet malitiam verè infinitam: ergo poterit compenari per aliquod opus finitæ dignitatis & æstimationis. Patet consequentia; quia omni finito potest dari æquale. Antecedens probatur; nam bonitas actus qua priuat peccatum, est omnino finita: ergo & ipsum peccatum; quod nihil est aliud, quàm priuatio illius bonitatis. Deinde, sicuti peccatum dicitur habere malitiam infinitam, improprie videlicet

ratione obiecti infiniti, à quo auertit; ita actus charitatis habet bonitatem infinitam, quia conuertit ad bonum infinitum. Ob hoc argumentum Scotus in 3. dist. 20. concedit puram creaturam Deo posse satisfacere ad æqualitatem pro aliquo alio; non tamen pro toto genere humano, nec omnino ex proprijs. Cui videtur assentiri Caietanus hoc loco. Et Ferrariensis lib. 4. contra Gentes in cap. 54. & inclinatur Sotus in 4. dist. 19. quæst. 1. art. 2. ad 1. Sed hæc sententia est omnino falsa; vt communior opinio Doctorum tenet in 3. dist. 20. & in 4. dist. 15. vt alibi ostendemus. Vnde

Respondeo ad argumentum; Etsi malitia peccati physice non sit infinita, tamquam immediata priuatio infiniti boni; tamen æstimatione moralis est infinita, non absolute; sed comparatiue; ita vt, nullo bono finito possit compenari. Cuius signum est, tum poena damni; quæ est priuatio boni simpliciter infiniti; tum poena sensus, quæ est durationis infinitæ; sicut & poena damni: quas poenas peccatum meretur secundum rigorem iustitiæ: tum quòd Deus oderit plus vnum peccatum mortiferum, quàm amet omnia bona opera iustorum. Patet, Etsi enim quis omnia bona opera omnium electorum fecisset, si tamen postea vel vnum peccatum mortiferum committeret; Deus omnia illa nihil penderet præ isto malo: vnde magis illi displiceret, quàm omnia opera bona placuerint. Patet Ezech. 18. vers. 24. Si auerterit se in iustitia sua, & fecerit iniquitatem secundum omnes abominaciones, quas operari solet impius, nunquid uiuet? omnes iniustitia eius, quas fecerat, non recordabuntur.

De hac re vide lib. 13. de Perfect. Diuinis cap. 26. vbi explicatur in quo consistat malitia peccati, & quomodo mereatur poenam infinitam ipsaque peccati malitia sit infinita comparatiue.

Instabis; Homine faciente poenitentiam, Deus non recordatur peccatorum, vt ibidem dicitur: Ergo poenitentiam pluri facit, quàm peccatum.

Respondeo Negando Consequentiam: Quia hoc fit ratione meritorum Christi, quorum homo fit particeps per poenitentiam; non quòd poenitentia per se pluri sit. Ratio est quam ante diximus: Quia gravitas peccati, vt offensio est, accipitur potissimum ex dignitate offensi: æstimatio autem satisfactionis, vt talis, potissimum ex eo, qui satisfacit; vnde si hic non sit dignitatis infinitæ, satisfactio eius non potest offensionis diuinæ exæquari.

Ad Probationem antecedentis num. 32. factam,

Respondeo: Peccatum non tantum priuat bonitate actui intrinsecâ atque moralis; sed etiam quodammodo bonitate diuinâ; quatenus eam, quantum in se est, perimit ac tollit; & ideo habet quandam infinitatem. Hinc tamen non efficitur, quia in illa infinitate, sunt varij gradus: nam non est in finitas simpliciter, sed comparatiue; nempe respectu siue æstimationis bonorum creatorum; quo modo homo infinitis brutis est præstantior; peccatū enim in ratione mali, est altioris ordinis, quàm opera bona in ratione boni & meriti: nam peccatum habet rationem summi mali. Ex his manet probata prior propositio nostræ rationis num. 26. allatæ, scilicet nullam puram creaturam posse satisfacere secundum perfectam iustitiam pro peccatis generis humani.

Sequitur

Malitia
peccati est
compara-
tium inf-
nitæ.

33
Efficacia
poeniten-
tiæ, est ex
passione
Christi.

34
Etsi pecca-
ta ex se Dei
bonitatem
destruunt,
non tamen
sunt equò
grauiora.

Error Io-
uiniani.

Christus
perfecte
satisfecit
pro homine
lapso.

35

Sequitur nunc altera propositio probanda, nempe Deum hypostaticè vnitum creaturæ rationali, potuisse secundum exactam iustitiam satisfacere.

Probatnr Primò ex Patribus, ad priorem propositionem num. 26. allatis; & ex Doctoribus, qui ferè omnes ita sentiunt in 3. dist. 20. & in 4. dist. 15. docet hoc etiam Ioan. Driedo lib. de captiuitate & redemptione generis humani, tract. 2. cap. 2. §. 4. Andreas Vega. lib. 7. in Concil. Trident. c. 8. Dominicus Soto lib. 3. de natura & gratia cap. 6.

Probatnr Secundò ratione: In Christo enim erat tanta dignitas, quanta in Deo offenso; & res oblata in satisfactionem, erat infiniti pretij. Imò, maior erat honor, qui exhibebatur Deo per Christum; quàm inhonoratio & iniuria illata omnium hominum peccatis. Vnde etiam Deo erat grator, quàm omnium peccata sint illi iniusta. Satisfecit etià ex proprijs, & alijs indebitis: ergo satisfactio erat secundum leges exactæ iustitiæ.

Dices Primò, Christi actiones erant creatæ, & proinde finitæ perfectionis: ergo non erant infiniti pretij, vt possent ad æqualitatem innumeris hominum peccatis rependi. Ob hoc argumentum Scotus in 3. dist. 19. & 20. putat Christi actiones non fuisse ex se sufficientes hominum peccatis exhauriendis; sed solum ex acceptatione diuinâ hanc vim habuisse. Verùm hoc omninò falsum esse ostendimus infra quæst. 19. tract. de merito Christi. Vnde Respondeo; Etsi erant finitæ perfectionis in ratione entis, & actionis perfectionis que realis; tamen erant infinite in ratione meriti & satisfactionis; idque ratione personæ operantis. Nam ratio meriti & satisfactionis, est morale quiddam, non realis conditio operis.

Dices Secundò; Christus alijs titulis debebat omnia sua opera, nempe titulo gratitudinis pro beneficijs à Deo acceptis: ergo tertia conditio deerat. Ob hoc argumentum Durand. in 3. dist. 20. quæst. 2. & in 4. dist. 15. quæst. 1. putat Christi opera, non fuisse sufficientia ex se, ad redimenda omnia peccata; sed solum ex acceptatione diuinâ; in quo consentit cum Scoto, quamuis alio fundamento nitatur. Ratio Durand. est. Quia, inquit, non poterat Christus satisfacere pro beneficijs acceptis, maximè pro gratiâ vnionis; ac proinde non supererat illi quidquâ, quod posset pro hominum peccatis expendere, nisi Deus ex misericordiâ acceptasset. Sed hæc sententia etiam omninò falsa est, vt infra dicitur.

Vnde Respondeo, Christi opera fuisse sufficientia vtrique debito, cum essent infiniti pretij. Deinde, debitum illud gratitudinis, non repugnat debito iustitiæ; vnde per idem opus, vtrique potest satisfieri. Adde, ipsi personæ nullum fuisse collatum beneficium, nisi ratione naturæ humanæ per communicationem idiomatum: vnde ipsa in se non habebat vllam obligationem etiam gratitudinis; ac proinde non impediatur à satisfaciendo.

Dices Tertiò, Si Deus vnitus humanæ naturæ, potuit redimere genus humanum satisfactione perfectæ iustitiæ; ergo etiam non vnitus. Patet consequentia; quia nihil potentie, illi per vnionem accessit.

Respondeo Negando Consequentiam: Etsi enim per vnionem nihil absolutæ potentie ac-

cessit; tamen accessit vt posset tali modo, scilicet, merendo & satisfaciendo; quod in Deum purum cadere nequit: quia requirit naturam creatam, quæ non omne bonum naturaliter contineat.

Dico Secundò, Vt reparatio humani generis, fieret non solum secundum perfectam iustitiam, sed omninò modo conuenientissimo, qui posset inueniri; necessarium erat vt Filius Dei fieret homo. Ita D. Thomas hoc loco. Ratio est: Si enim assumpsisset naturam Angelicam, potuisset quidem redimere satisfactione perfectæ iustitiæ, non tamen alias vtilitates, quæ hic commemorantur, nobis acceruisset. Quas vide apud D. Thomam.

ARTICVLVS III.

Verùm si homo non peccasset, Deus incarnatus fuisset?

Respondet Diuus Thomas negatiuè, Quia vbique sacra Scriptura (intellige & Traditio) rationem huius mysterij ex peccato assignat; nec aliunde potest nobis innotescere: ergo si peccatum non fuisset, Deus incarnatus non fuisset. Circa Responsum ad Secundum, Notanda hæc propositio: Ad perfectionem vniuersi secessit, quod naturali modo creatura ordinetur in Deum, sicut in finem: vbi, per naturalem modum, intellige vires operatiuas, habitus & operationes, siue illæ naturales sint, siue supernaturales. Etsi enim dona gratiæ, quibus Angeli & homines in Deum ordinantur, sint supernaturalia; tamen hæc naturali modo ordinantur in Deum: modus enim naturalis creaturæ tendendi in Deum, est per habitus & operationes, ipsâ potentia naturali, suo naturali influxu concurrente. Ordinatio autem in Deum per vnionem hypostaticam nullo modo est naturalis, quia naturalem modum non imitatur. In Responsum ad Quartum, Nota: Prædestinatio, inquit, præsupponit præsentiam futurorum. Quod intelligi potest, vel de præscientiâ conditionatâ, quæ toti prædestinationi supponitur: vel de præscientiâ absolutâ; quæ non toti, sed parti supponitur: nam prædestinatio vt se extendit ad effectus posteriores, siue gratias Dei, supponit præscientiam priorum; vt patet ex tractatu de Prædestinatione.

Verùm vt hic Articulus meliùs examinetur; Notandum est esse duas de hac re sententias. Prior est, Deum futurum hominem, etsi homo non peccasset; idque ob causas, quæ per se huic mysterio insunt: quia videlicet, Incarnatio Dei, per se conueniens erat bonitati diuinæ; perfectioni vniuersæ creaturæ; & subiectioni, exaltationique generis humani, vt dictum est art. 1. dub. 1. Hanc tenet Rupertus lib. 13. in Matth. de gloria & honore filij hominis. Et lib. 3. de processione Spiritus sancti cap. 20. Alexander Alenus 3. parte quæst. 2. memb. 13. Albertus in 3. dist. 20. a. 4. Scotus in 3. dist. 7. quæst. 3. & dist. 19. qu. vnica. Dionysius Carthus. in 3. dist. 1. quæst. 2. Inclinat in eadem Albertus Pigius lib. 8. de libero arbit. cap. 10. Ambros. Caterinus opusculo de eximiâ Christi prædestinatione. Ioannes Viguierus in institutionibus Theologicis cap. 20. in principio; & apertius

36

37
Negat D.
Thomas.

38
Quidam
affirmant.

1. Obiectio
Scoti.
Quod
Christi
actiones
essent fini-
tæ per-
fectionis.

Distingui-
tur.

2. Obiectio
Durandi.
Quod ef-
fens debita
título gra-
titudinis.

Refellitur
& explica-
tur.

3. Obiectio
ex absurdo.

& apertius §. 1. versiculo 4. vbi ait, Christum meruisse Angelis præmium essentiale: & aliquot alij recentiores. Hi omnes tenent mysterium Incarnationis fuisse à Deo prædestinatum antè omnem præuisionem peccati; ac proinde absque vllâ dependentiâ à peccato: quare futurum fuisse; etiamsi nullum peccatum intercessisset. Sed hanc prædestinationem variè explicant. Primò, Scotus dist. 9. vult Deum in primo instanti seu signo rationis; intelligere se sub ratione summi boni in secundo, omnes alias creaturas, nempe possibiles: in tertio, prædestinasse absolutâ voluntate omnes saluandos ad gloriam & gratiam; & inter ceteros animam Christi prædestinasse ad excellentissimum gradum gloriæ & gratiæ, quem modò habet: in quarto, ordinasse animam illam ad vnionem hypostaticam. Ita apertè docet dist. 7. quæst. 3. & 4. quamuis dist. 19. id prætermittat: in quinto, præuidisse lapsum generis humani in Adam: in sexto, præordinasse Christum in Redemptorem per carnem passibilem.

*Series præ-
destinatio-
nis Christi.*

*1. iuxta
Scotum.*

Impugnatio.

*2. iuxta
Caterinū.*

*3. iuxta
quosdam
recentiores.*

Sed hæc non videntur solida: Primò, Quia electio efficax ad gloriam, non antecedit omnem præuisionem meritorum: quod tamen supponit Scotus. Secundò, Quia vult prædestinationem hominum factam, antè præuisionem peccatum originale; quod est contra D. Augustinum & alios Patres. Tertio, Quia Anima Christi considerata ante vnionem hypostaticam, vt eam considerat Scotus in tertio signo rationis, non est persona, sed natura apta personari: naturæ autem non conuenit propriè prædestinari ad gloriam, sed personæ. Quarto, Quia anima Christi non fuit ordinata ad vnionem hypostaticam propter excellentiam gloriæ suæ; sed potius contra fuit ordinata ad tantam gloriam, propter vnionem hypostaticam; vnde hæc prior fuit in intentione Dei.

Secundò, Alij, inter quos Caterinus, dicunt Deum ante omnem præuisionem futurorum, post solam simplicem intelligentiam, eum vellet suam bonitatem communicare creaturis, ordinasse primò, vt Filius assumeret naturam humanam hypostaticè, & in eâ tantâ gratiâ & gloriâ ornaretur. Secundò, Propter honorem illius hominis, prædestinasse homines & Angelos. Tertio, Propter prædestinatos, præordinasse cetera omnia, cum voluntate permittendi peccatum. In quarto, Præuidisse peccatum. In quinto, Præordinasse Christum in carne passibili, vt Redemptorem generis humani.

Tertio denique, Alij dicunt Deum primò omnium non voluisse aliquod opus particulare, sed primaria intentione voluisse condere vniuersum, in quo seipsum perfectè manifestaret & communicaret; & ideo voluisse illud constare ex omnibus rerum gradibus & ordinibus; nempe ex corporali & spiritali: item ex gradu nature, gratiæ, gloriæ, & vnionis hypostaticæ; ita tamen vt inferiores ordinarentur ad superiores, & superiores perficerent inferiores; ac proinde simul ordinauit, vt in toto vniuerso, omnium caput & omnium finis, esset Christus. 2. Voluisse permittere peccatum. 3. Præuidisse hominum peccatum. 4. Præordinasse Christum in carne passibili in redemptorem. Hæc sententia sic explicata iuxta hunc tertium modum, est probabilis.

39

Alterâ tamen, Deum non futurum hominem

fi Adam non peccasset, videtur probabilior. Te-
net eam D. Thomas hoc loco, & lib. 4. contra
gentes cap. 55. eiusque sectatores Ioan. Capreo-
lus, Caietanus, Ferraricnsis &c. D. Bonauentura
in 3. dist. 1. art. 2. q. 2. vbi dicit hanc esse magis
consentaneam Scripturis, etiamsi altera sit subti-
lior, & humanæ rationi magis conformis. Mar-
tilius in 3. quæst. 1. art. 3. Richardus in 3. dist.
1. q. 4. Thomas Argentinens. ibidem art. 4. &
alij plerique.

Vide hanc quæstionem ex professo tractatam in lib. de
Gratia & Prædestinatione in disputatione vltimâ.

Probatur Primò ex Scripturis; quia Scripture
vbique Incarnationis causam indicant fuisse ho-
minum redemptionem, nec alterius meminerunt:
adeò vt lectorem alia opinione non imbutum, di-
rectè in hanc sententiam impellant. Patet Luc. 19.
v. 10. Venit Filius hominis querere & saluum facere
quod perierat. Idem habemus Matth. 18. Ioan. 3.
vers. 16. Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum
vniuersum daret; vt omnis qui credit in illum non
pereat: vbi dilectionem qua Deus mundum dile-
xit, non constituit in eo, quod voluerit mundum
constare omnibus gradibus, & ideo filium dare;
sed in eo, quod voluerit filium dare, ne pecca-
mus. Ioan. 10. vers. 10. Ego veni vt vitam habeant, &
abundantiùs habeant. Ad Gallat. 4. vers. 4. Misit
Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege,
vt eos qui sub lege erant, redimeret. 1. ad Timoth. 1.
vers. 15. Christus Iesus venit in hunc mundum
peccatores saluos facere. Ex quibus locis desumpta
sunt verba Symboli: Qui propter nos homines, &
propter nostram salutem, descendit de cælis. &c. Ex
quibus sequitur, nostram salutem non solum fuisse
causam cur acceperit carnem passibilem; sed
absolutè cur descenderet, & incarnatus sit. Con-
firmatur ex Parabolis, quibus id ipsum insinua-
tur. Marci 12. ex Parabola vineæ, vbi dicitur
quòd Paterfamilias postquam Agricole occide-
rant seruos, quos ad ipsos miserat; etiam miserat
ad ipsos filium, dicens: Fortè verebuntur Filium
meum. Vbi indicat se missurum non fuisse, si pec-
catum non fuisset. Luc. 15. ex Parabolâ centum
ouium: sicut Pastor ille non reliquisset vquam
illas nonaginta nouem in deserto, nisi vna ouis
aberrasset; ita filius numquam de cælis ad nos
descendisset, nisi tamquam ouis aberrasset per
peccatum.

Probatur Secundò: Ex Patribus, quorum
modus loquendi talis est, vt vix reliquant libe-
rum, vel semel suspicari contrarium. Ex Græcis,
Dionysius Areop. cap. 4. cælestis hierarchiæ, di-
cit Christum venisse in ordine nuntiantis siue An-
geli, hoc est, venisse ad nos, tanquam nuntium cæ-
lestium mandatorum, ob nimiam charitatem
suam, summè necessariam nostræ salutis; & ad im-
plendum suæ pietatis opus: scilicet ad nos redimendum:
Alterius autem causæ non meminit.

Athanasius serm. 3. contra Arianos: Neces-
sitas indigentiaque hominis, prior est quam eius nati-
uitas; qua sublata, carnem non induisset. Et infra:
Ceterum vt feret homo, numquam destinatum fuisset,
nisi hominum necessitas id postulasset. Et lib. de In-
carnat. Verbi. Inter cetera ait: Vt scias ex causâ
nostrâ, aduenisse ad nos occasionem rationemque fuisse;
nostramque prauaricationem accessisse Verbi clemen-
tiam, vt ad nos descenderet, & appareret inter homi-
nes Deus.

Gregorius,

Gregorius Nazianzenus oratione 4. de Theologia: *Qua causa fuit, inquit, natura humana, quam nostri gratia subiit: nomen nostra salus? Quid enim aliud dicemus?*

Cyrellus Alexand. lib. 5. Thefauri cap. 8. seu ultimo: *Sciebat Deus mortales nos futuros per peccatum, atque ideo ex misericordia sua ante saecula constituit, ut Verbum suum fieret homo, renouaretque hominem in seipso. Vbi docet, Incarnationem esse praedeterminatam ante saecula, post praevisionem peccatorum: vide totum illud caput.*

ex Patribus Latinis.

Idem probatur ex Patribus Latinis. Irenaeus lib. 5. contra haeret. paulo ante medium: *Si non haberet caro saluari, nequaquam Verbum Dei, caro factum esset: & si non haberet sanguis iustorum inquiri, nequaquam sanguine habuisset Dominus. Et infra: Si autem ob aliam quandam dispositionem Incarnatus est Deus, &c. non ergo in semetipso recapitulatus est hominem.*

Ambrosius lib. de Dominice Incarnationis Sacramento c. 6. *Qua erat causa Incarnationis, nisi ut caro, qua per se peccaverat, per se redimeretur?*

August. serm. 8. de verbis Apost. ex illo Lucae 19. *Venit Filius hominis querere &c. infert: Ergo si homo non peccasset, Filius hominis non venisset. Et serm. 9. Nulla causa veniendi fuit Christo Domino, nisi ut peccatores saluos faceret. Et in illud Psalm. 68. Infixus sum in limo profundi: Deus quoniam naturam humanam suscepit, in limbo infixus est: si homo maneret in eo quod fecit Deus, non in limo infixus esset, quem genuit Deus.*

D. Leo serm. 3. de Pentecoste circa initium: *Si homo ad imaginem & similitudinem Dei factus, in sua honore natura mansisset; nec diabolica fraude deceptus, a lege sibi proposita per concupiscentiam deviasset; Creator mundi, creatura non fieret.*

Greg. l. 4. Commen. in 1. Reg. c. 1. *Nisi, inquit, Adam peccasset, Redemptorem nostrum carnem suscipere nostram non oporteret: non enim venit vocare iustos, sed peccatores ad poenitentiam: si ergo pro peccatoribus venit; si peccata desissent, eum venire non oporteret.*

Denique alij Patres qui ex professo hac de re tractant, nullam aliam causam reddunt, nisi hominum redemptionem & salutem. Vide Basilium & Gregorium Nicenum oratione de Natiuitate. Cyrillum Hierosolymit. catechesi 6. Theodoretum in epitome diuinorum decretorum cap. de Incarnat. Damascenum lib. 4. de fide c. 4. Anselmum libris duobus, *Cur Deus homo.* Vnde illa sententia D. Augustini: *Cur Deus homo, si non corrigitur homo? Et sane, mirum esset, si alius finis proximus principalior & primario intentus fuisset, Deum illum haecenus hominibus non patefecisse: & Sanctos Patres vel ignorasse, vel saltem silentio inuoluisse; praesertim cum ille finis videatur magno opere ad Christi dignitatem pertinere. His adde, primum inuentorem huius sententiae (quod sciam) fuisse Rupertum, qui etiam alia quaedam parum solida primus excogitauit.*

41
Probatur
Rationibus

Probatur Tertiò Rationibus. Primò, Ratione Caietani: *Tres, inquit, sunt ordines rerum, scilicet ordo naturae, gratiae & vnionis hypostaticae: primus est fundamentum secundi, nam natura supponitur gratiae: & secundus tertij, nam gratia supponitur hypostaticae vnioni. Quò fit, ut omnia qua pertinent ad ordinem naturae per vniuersam tempus, prius cadant sub scientiam diuinam, quam ea qua ad alios ordines pertinent: atqui peccatum pertinet ad ordinem naturae: ergo necesse fuit illud praescribi ante praecognitam vel praesentiam vnionem hypostaticam: & consequenter vnio hypostatica non erat futura, nisi praecessisset peccatum.* Sed haec videntur parum solida: Primò, Quia si agat Caietanus de scientia vnionis, sic videntur prius ea, quae prius in re fiunt; siue ad ordinem naturae, siue ad ordinem gratiae pertineant; v. g. prius praevideatur baptismus Petri, quam peccatum commissum post baptismum; quamvis hoc ad ordinem naturae, illud ad ordinem gratiae pertineat. Si autem loquitur de simplici scientia, sic prius praevidentur ea, quae non supponunt aliud; v. g. prius praevideatur vnio hypostatica in Christo, quae ad tertium ordinem pertinet, quam peccata crucifigentium, quae ad primum ordinem secundum Caietanum: Et prius praevideatur dignitas Christi, pertinens ad tertium ordinem; quam dignitas Matris, quae ad secundum. Ratio deceptionis Caietani fuit. Primò, quia permiscet ordinem intentionis cum ordine executionis; qui tamen sunt maximè distincti: licet enim natura sit fundamentum gratiae in ordine executionis, gratia tamen est fundamentum naturae in ordine intentionis; quia est finis; vnde non necessario praevideatur posterius. Secundò, quia confundit scientiam vnionis, & simplicis intelligentiae: haec enim non supponit decretum liberum diuinæ voluntatis, sicut illa: licet enim simplici intelligentia non possit intelligi gratia ante naturam; tamen quia voluntas liberè incipit, vel ab vnione hypostatica, vel à gratia; ideo scientia vnionis haec possunt simul praevideri. Tertiò, quia putat hos ordines esse omnino distinctos, ut cadunt in diuinam scientiam & voluntatem; cum tamè sint permixti: ea enim quae pertinent ad ordinem naturae, disponuntur à Deo ut expedit ad ordinem gratiae. Quarto & ultimo, quia etiam in vno individuo natura supponitur gratiae, non tamè omnia pertinentia ad ordinem naturae, sunt prius in scientia Dei, quam omnia quae pertinent ad ordinem gratiae, vel vnionis hypostaticae: vnde quòd Deus praedestinaverit vnionem hypostaticam post praevisionem peccati, non est factum ex necessario ordine, ut vult argumentum Caietani; sed ex mera Dei libertate.

Argumētū
Caietani
de triplici
ordine.

Vnde aliter probatur Primò, Ex signis: omnia enim quae in hoc mysterio seruata sunt, insinuant illud primario fuisse institutum propter hominum salutem: ideo enim potius humana natura videtur assumpta, quam Angelica; ideo tali tempore, & loco potius, quam aliàs, vel alio; ideo corpus passibile; ideo omnia in vita egit & pertulit. Nullum autem signum cernitur in ijs, quae circa illum gesta sunt, quo indicetur illum ob alium finem magis principalem venisse.

Secundò, Quia hoc pacto magis ostenditur eius erga nos charitas, quòd non tantum conditionem corporis nostrae causà mutarit, ut vult altera sententia; sed absolute corporis substantia assumplerit. Si enim naturam humanam assumpturus fuisset, etiam homine non peccante; certè non propter nos illam assumpsit; sed solum conditionem & qualitatem eius, ad tempus mutauit: atqui plus est Deum absolute fieri hominem; quam Deum factum hominem, fieri passibilem & pati.

Tertiò, Quia vix còuenienter explicari potest, qualis venisset; corpore glorioso, an sine gloria: si uenientia glorioso; quomodo fuisset conceptus in utero, & corporis sentina creuisset? cum hoc repugnet corpori glorioso, quòd est impassibile. Item, quomodo meruisset, cum non fuisset viator? Quòd si non gloriosus

42
1. Ex signis

2. Commendatur Dei charitas erga hominem lapsu.

3. Ab incòuenientia corporis assumenda.

rius venisset, sed sicut Adâ in statu innocentia; ergo similibus necessitatibus fuisset subiectus; vt cibi, potus, quietis, excretionis, &c. quæ non videntur debuisse assumi ob perfectionem vniuersi, sed solum ad exemplum & satisfactionem. Item, an corpus eius ex ipsâ materie particulis, à Spiritu S. conflandû fuisset, quibus modò conflatum est? videtur enim quod non ipsâ; quia in statu innocentie longè alia fuisset ratio victus; vnde nõ eundem sanguinem B. Virgo habere potuisset, nec Christus idem corpus: nisi quis dicat Deum infinitas materie particulis, ex quibus modò constitutum est Christi corpus, tunc etiam selecturum fuisse ex vniuersis mundi elementis, & congregaturum in B. Virginis sanguinem: quod naturis rerum non est consentaneum, & sine ingenti miraculo fieri nequiuisset. Sed contrâ

Obijetur Primò, Ex Scripturis. Primus locus ex Prouer. 8. v. 22. *Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret à principio. Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret.* Vbi Septuaginta vertunt: *Dominus creauit me, & exiit;* & ita legunt passim Græci Patres; quâuis fortasse Septuaginta scripserint *ἐξ ἤρως*, id est, *possedit à τὴν ἀρχήν*. Ex hoc loco sic arguētantur: hic loquitur de seipsâ Sapientia incarnata, id est, Christus Dominus, vt docet Clemens Romanus l. 5. const. Apost. c. 19. Cypri. l. 2. testimon. contra Iudæos c. 1. Athanasius serm. 3. contra Arianos. August. l. 1. de Trinit. c. 12. atqui nõ est hic sermo de creatione externâ cæli & terræ; quia Christus non est creatus, id est, incarnatus antequam terra fieret; sed de præordinatione creationis in mente diuinâ: ergo sensus est, Sapientiam incarnatam seu Christum, fuisse creatam, in præordinatione diuinâ; id est, præordinatâ à Deo, ante præordinationem cæli & terræ; ac proinde ante præuisionem peccati: nã præuisionem peccati fuit. posterior præordinationem mundi: ergo etiam si peccatum postea non fuisset factum, tamè Sapientia diuina ex vi huius decreti fuisset incarnata. Confirmatur, quia dicit *se ordinatam ab æterno antequam terra fieret*; sed hoc non potest intelligi tantummodò antequam terra fieret re ipsa exterioris: nã sic omnia fuerunt præordinata antequam terra fieret; ac proinde nihil singulare diceretur de Sapientia incarnatâ: ergo intelligitur antequam terra fieret in diuinâ ordinatione.

Respondet, Sensum litteralem esse, *Dominus possedit me*, id est, generauit me; seu quod idem est, *acquisiuit me ab æterno*. Nam Hebraicè est verbum *Cana*, non *bara*, id est, possedit, acquisiuit; sicut Genes. 4. v. 1. *Eua cum genuisset Cain, dicebat: Possedi hominem per Deum*, id est, acquisiui, genui diuino munere. Loquitur enim Sapientia æterna secundum diuinitatem. Ita Hieronymus epist. ad Cyprian. tom. 3. & Basilius l. 2. contra Eunomiu. Alij dicunt sensum litteralem esse, de Sapientia in genere; quatenus abstrahit à creatâ & increatâ: cui per prosopopeiam tribuitur sermo. Ita Iansenius intelligit. Et iuxta hos sensus nihil sequitur contra nos.

Quòd si velimus intelligere de Sapientia incarnata, sicut multi Patres propter versionem Septuaginta, & argumenta Arianorum ex illâ versione petita, intelligunt; sensus est, Christum esse prædestinatum seu præordinatum ante externâ mundi constitutionem, ab æterno; non ante constitutionem mundi in mente diuinâ: quod patet ex se-

quentibus; Nondum erant abyssi, & ego iam concepta eram: Necdum fontes aquarum eruperant, necdum montes graui mole constiterant; quando præparabat celos aderam; quando certâ lege & gyro vallabat abyssos. Quibus verbis, vt ait, Cyrillus l. 5. Theauri c. 8. significatur creaturarum ex nihilo ad esse productionem. Et confirmatur, quia si Christus fuisset præordinatus, ante præordinationem mundi; debuisse venire etiam si mundus numquam fuisset. Confirmatur Secundo, ex similibus Scripturæ locis; Apostolus enim passim docet Christum & nos prædestinatos, electos &c. *Ante tempora secularia, ante mundi constitutionem*: vt ad Ephes. 1. v. 4. *Sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, vt essemus Sancti & immaculati in conspectu eius in charitate.* 1. Corinth. 2. v. 7. *Loquimur Dei sapientiam in mysterio quæ abscondita est, quæ prædestinata Deus ante secula.* Vbi non tantum mysterium Incarnationis, sed etiam Passionis, Crucis, Mortis, totamque œconomiam salutis nostræ, dicit ante secula præordinatam. Denique 2. ad Timoth. 1. v. 9. dicit *Nos liberatos secundum gratiam, quæ data est nobis in Christo IESU ante tempora secularia*: at liberatio præsupponit peccatum: ergo peccatum fuit præuisionem.

Dices: Ergo nihil ibi singulare dicitur de mysterio Incarnationis; quia omnia sic sunt præordinata. Respondeo, non omnia sic esse præordinata in particulari; vt patet de ijs quæ ex causis naturalibus proueniunt. Significat autem Scriptura tali modo loquendi, illud non pendere ex causis creatis; sed ex singulari Dei sapientia, bonitate, & prouidentia; Deoque id præcipuo quodam modo curæ fuisse.

Secundus locus ex Ioannis 17. v. 5. *Clarifica me Pater claritate, quam habui apud te, priusquam mundus fieret.* Hic petit Christus gloriam & claritatem: atqui non petit gloriam diuinitatis; quia hac numquam caruit: ergo humanitatis, quam in diuinâ præordinatione habebat ante mundum conditum.

Respondet; Christum ibi petere manifestare hominibus gloriam diuinitatis, quam habuerat, etiam ante mundi constitutionem; id est, ab æterno: vt videlicet homines cognoscerent, eum esse verum & naturalem Filium Dei. Vnde subdit: *Vt Filius tuus clarificet te*, scilicet apud homines. Ita exponit Chrysostomus, Cyrillus, Theophilactus, & alij passim.

Tertius locus, ad Coloss. 1. v. 15. vbi Christus dicitur *Primogenitus omnis creaturæ*. Et confirmatur ex Concilio Sardicensi epistola ad omnes Episcopos; vbi Christus vt *Verbum, dicitur vnigenitus, vt homo, primogenitus*. Citant aduersarij etiâ Glossam, Anselmum, Hieronymum, Cyrillum. Et confirmant ex eo quod Apostolus dicat, *In ipso esse condita vniuersa; & esse caput corporis Ecclesia*; tandem concludens: *Vt sit ipse in omnibus primatus tenens*: ergo Christus vt homo est primogenitus omnis creaturæ; id est, prædestinatus est ante prædestinationem creaturarum.

Respondet; Christum nõ dici primogenitum omnis creaturæ, quasi secundum humanam naturam præordinatus sit ante omnis creaturæ præordinationem: hoc enim impropijsimè diceretur; & nemini veterum, (quod sciam) in mentem venit. Probat enim Apostolus eum primogenitum omnis creaturæ, *quia omnia per ipsum, & in ipso creata sunt; & omnia in ipso consistunt*, id est, conseruantur. Non potuerunt autem omnia creari, aut conseruari per Christum

43
Obiectio-
nes ex Scri-
ptura.

1. Ex Pro-
uerb. 8.

44
2. Ex Ioan.

Explicat-
ur.

Explicatur
locus Pro-
uerb. 8.

45
3. Ex epist.
ad Coloss.

1.

Quomodo
Christus
sit primo-
genitus
omnis crea-
turæ, se-
cundum
diuinitatem.

Christum

Christum hominem, existentem solum in diuina praerogatione. Vnde satis patet Apostoli loqui de Christo secundum diuinitatem: volens enim explicare excellentiam eius, per quem reconciliati sumus, dicit eum esse *Imaginem Dei inuisibilis, primogenitum omnis creaturae*, id est, genitum à Patre re ipsa secundum diuinitatem, ante omnem creaturam: quod probat, *Quia per ipsum, & in ipso, omnia sunt creata*. Deinde, addit excellentiam quae ei conuenit ratione humanitatis; nempe, quod sit *Caput Ecclesiae, primogenitus ex mortuis*, &c. vt sit ipse in omnibus principatum tenens, id est, vt sit ipse ante omnes, tam in genesi, id est, ortu reru, quàm in *ἀρχιγενεσίᾳ*, id est, regeneratione. Nam secundum Deitatem, est ante omnem ortum rerum, & est principium ortus: humanitate verò, est ante regenerationem; quia primò regeneratus est, & est auctor regenerationis in ceteris. Quòd si quis velit hunc locum intelligere secundum naturam humanam, cum Anselmo, & quibusdam alijs; sic dicitur *Primogenitus omnis creaturae*, quia est dilectus & honoratus supra omnem creaturam; sicut primogenitus supra reliquos diligitur. Ansel. ait: *Sicut primogenitus omnium fratru, dignitatis obtinet primatum; ita Christi humanitas primatum obtinet inter omnes creaturas*. Cyrill. lib. 10. Theauri c. 3. dicit vocari *Primogenitum omnis creaturae secundum naturam humanam; quia omnes homines per ipsum dignitatem filiorum adepti sunt*. Commentarius qui tribuitur Hieronymo, dicitur, inquit, *primogenitus omnis creaturae secundum assumpti hominis formam, non tempore, sed honore; iuxta illud: filius meus primogenitus Israël*. Concil. Sardicense praeter propositum adducitur; quia solum dicit esse primogenitum ex mortuis. Aduerte, hosce Patres videri impulsos ad interpretandum hunc locum, secundum naturam humanam vi nominis *primogeniti*, quo significari videtur adhuc alios sequi filios: sed sciendum, phrasi Hebraea primogenitum vocari, ante quem non est alius, siue post illum sequantur alij filij, siue non: patet tum alijs locis, tum Luca 2: v. 7. *Peperit filium suum primogenitum*.

Quomodo secundum humanitatem.

Primogenitus quis dicitur.

46 Ex epist. ad Hebraeos

Explicatur.

47 Obiectio nes ex Patribus. 1. Ex Iren.

Explicatur.

non de obiectiua in praedestinatione diuina. Vide cap. 20. & 22. eiusdem Authoris.

Secundò, Ex Aug. 1. de nuptijs & concupiscentia c. 21. vbi ait, *Coniugium etiam in statu innocentiae, si homo non peccasset, futurum Sacramentum coniunctionis Christi cum Ecclesia*. Respondeo, Matrimonium nunc duplicis coniunctionis est Sacramentum, id est, sacrum signum; scilicet coniunctionis Christi cum Ecclesia per vnionem hypostaticam; & coniunctionis Christi cum Ecclesia per fidem & charitatem. In statu innocentiae, tantummodò fuisset Sacramentum coniunctionis Christi cum Ecclesia per fidem & charitatem. Neque mirum, quia haec signa non sunt naturalia, sed ex diuina institutione: vnde pro varietate status, possunt plura aut pauciora significare.

48 Ex Aug.

Explicatur.

Matrimonium significat duplicem coniunctionem Christi cum Ecclesia.

Tertiò, Ex Cyrillo 1. 5. Theauri c. 8. vbi dicit, *Christum ante nos praefundatum* (id est, tamquam fundamentum salutis humanae ab aeterno constitutum) vt in ipso omnes saluemur. Respondeo, Cyrillum toto illo capite apertè à nobis stare: explicatur enim locum illum Prouerbiorum *Dominus possedit me &c.* & legit ex version. LXX. *Dominus fundauit me initium viaru suaru ad opera sua*: & sensum esse dicit, *Dominus fecit me*, scilicet Christum Deum & hominem fundamentum salutis humanae, cui per fide homines debent superaedificari. Deinde querit Cyrillus quomodo Deus fecerit Christum fundamentum ab aeterno, sicut Scriptura indicat, cum Incarnatio facta sit in tempore? Respondet, quia Deus prauiuso peccato, illum ab aeterno constituit facere fundamentum. Vbi apertè docet Christi Incarnationem non esse praedeterminatam ante prauiusum peccatum; sed hoc esse causam, cur eam praedeterminarit. Dicit autè *Christum ante nos praefundatum*; id est, ante nos conditos praedeterminatum fundamentum salutis; non tamen ante prauiusum peccatum, vel ante praedeterminatos homines in mente diuina. Quod etiam patet exemplo architecti, qui firmum fundamentum sui operis statuit, vt possit instaurari cum ceciderit. Omitto alia testimonia quòd sint facilia.

49 Ex Cyril.

Explicatur.

13

Tertiò obijciunt rationes: 1. Adamo fuit reuelatum istud mysterium in statu innocentiae; vt docent multi Patres: ergo istud mysterium fuit praedeterminatum ante peccatum prauiusum. Patet consequentia, quia ante prauiusum peccatum fuit prauiusa ecclasiadae, & reuelatio quam habuit in ecclasiada; quia id prius est prauiusum, quod prius est ordine temporis in rebus: ergo ante prauiusum peccatum, fuit etià praedeterminata res reuelata; scilicet ipsa Incarnatio. Deinde si Adamo fuit reuelatum istud mysterium ante peccatum: ergo Christus tunc fuit illi propositus vt fons gratiae & principium salutis; alioqui cur fuisset illi reuelatus? Simile argumentum faciunt de Angelis. Respondeo, Et si non sit necesse, vt id quod tempore prius est, sit prius in prauiusione; cum fieri possit vt nullam inter se dependentiam habeant: cōcedo tamen mysterium Incarnationis fuisse praedeterminatum ante prauiusionem absolutam intuitum peccati; quia Deus prauidet futura sicuti fiunt re ipsa cum omnibus circumstantijs: non tamen fuit praedeterminatum ante prauiusionem conditionatam; nec etiam ante absolutam, quasi abstractiuam, quam Deus habet, praecise accedente voluntate permittendi ad scientiam conditionatam. Pro quo

Obiectio nes ex ratione.

1. Quod hoc mysterium sit reuelatum Adamo.

Soluitur.

Notandum, Deum tripliciter praescire futura, 1. praescientia conditionata, 2. absolutam quasi abstractiuam: nempe quando ad praescientiam conditionatam,

Dans ista praecise praescit futura.

tionatam, accedit præordinatio & permissio; tunc enim in sua præordinatione vel permissione præuiderem futuram quasi abstractè à circumstantijs. Tertia est absoluta intuitiua, quæ fertur in res ipsas, uti fiunt in tempore cum omnibus circumstantijs. Christus ergo fuit prædestinatus ante præscientiam peccati intuitiuam; non tamè ante præscientiam absolutam abstractiuam eiusdem peccati, sed simul. Nam hoc ipso quo Deus voluit creare hos Angelos, & hos homines; & permittere Adamum sic tentari; præiudicium illi peccatum: & simul præordinauit Christum in remediū. Ad confirmationem; Christus propositus fuit Adamo, tamquā caput in genere; non autem tamquā causa totius salutis: poterat enim esse caput omnium, etiam si ab illo gratiam nō haberent: sicuti modo re ipsa est caput Angelorum, etiam secundum naturam humanam, quamuis ipsi ex eius meritis gratiam non habuerint. Modus autem particularis, quo futurus erat caput hominum, non fuit Adamo tunc reuelatus: sicut neque utrū venturus in carne passibili, an impassibili.

Secunda ratio: Prædestinatio Christi est causa exemplaris, & quodāmodo finalis, prædestinationis omnium hominum; vt colligitur ex c. 8. v. 29; ad Rom. Qui prædestinavit nos conformes fieri imaginis Filij sui: sed prædestinatio hominum, saltem Adami, facta est ante præuisionem peccati: ergo & prædestinatio Christi. Confirmatur, Quia Conc. Trid. sess. 6. c. 7. dicit finem nostræ iustificationis esse gloriam Dei, & Christi: ergo prius est volita gloria Christi, quā nostra iustificatio.

Respondeo, Admitto Christi prædestinationem esse causam exemplarem nostrā: nego tamen Adamum esse prædestinatum ante præuisionem peccati: omnium enim hominum prædestinatio facta est post præuisionem peccati, saltem quoad posteriora media; vt multis locis docet D. Augustinus.

Ad confirmationem: potuit Deus Christum præordinare ad nostram salutem; & simul nostrā salutem ad Christi ipsius honorem: sicut Rex potest instituire aliquem gubernatorem, vt bene administraretur prouincia; & simul velle, vt salus prouinciæ cederet in ipsius honorem. Nam duplex est finis; nempe qui intenditur, & cui intenditur: & hi, vicissim sibi possunt esse causæ finales. V. g. potentia sunt propter operationes; tamquam ob finem qui intenditur; ipse verò operationes; sunt propter potentias; scilicet vt eas perficiant.

Tertia ratio: Gloria animæ Christi, est maioris dignitatis, magisque Deo dilecta, quā gloria omnium hominum & Angelorum simul; vt sentit D. Thom. 1. parte quæst. 20. art. 4. ad 1. ergo verisimile est hanc gloriam esse magis per se volitam à Deo, quā gloriam Angelorum & hominum: imò, ob Christi gloriam reliqua potius esse volita; quā hanc, propter homines.

Respondeo; Admitto gloriam animæ Christi esse præstantiorem ceteris omnibus: non tamen idcirco debet illā Deus præordinare ante præuisionem peccati propter seipsam: Primò, Quia Deus omnino liberè vult & amat omnem excellentiam creaturæ; vnde, nec semper maiorem excellentiam magis vult: nimirum vt hac ratione ostendat se nullā perfectione creatā egere, seque sibi infinite sufficientem esse. Vnde, non sequitur ipsum debuisse gloriam Christi propter seipsam velle, nullo supposito peccato: alioquin etiam, hoc vniuerso de-

debuisset aliud perfectius condere, idque sine termino. Secundò, Etsi maximā adferret excellentiam creaturæ, & toti vniuerso, quod Deus sit homo: hoc tamen non erat Deo propter se appetendum, aut etiam propter vniuersi perfectionem. Nam, fieri creaturam, maximè humanā, est humiliatio quædam, & veluti miseria ipsius Dei: vnde ab Apostolo ad Philip. 2. v. 7. dicitur, Deus se exinaniisse & humiliasse, cum formam serui accepit; quare non videtur absolute conueniens, vt Deus fieret homo, nisi aliqua maior necessitas urgeret; videlicet ad auferendam nostram miseriam, & ad satisfaciendum diuinæ iustitiæ; vt hac ratione ostenderet infinitam misericordiam suam, & iustitiam, quæ nullo alio modo, tam eximie poterat demonstrari. Quòd si ob vniuersi perfectionem factus esset homo, non ita eluceret ista misericordia & iustitia, imò neque ipsa Dei eminentia; nam quodammodo in creaturarum ordinem redactus videretur.

Dices: Art. 1. ostensum est hoc mysteriū fuisse per se valde conueniens diuinæ bonitati: ergo sepositā redemptionem hominum debuisset etiam à Deo præordinari.

Respondeo; Potest esse vnā ratione valde conueniens, & ex aliā parte habere incōmoda maioris momenti. Sicut valde conueniens est, liberalitate regis omnes pauperes alii; sed ex alterā parte possunt sequi incōmoda, ob quæ absolute non expedit. Ita etiam conueniens est per se diuinæ bonitati, vt se summo modo creaturæ communicet; sed ex alterā parte, erat quodammodo inconueniens; quia sequebatur humiliatio summæ maiestatis, quæ non debebat fieri, nisi ob necessitatem altioris ordinis; cui alio modo nō tam conuenienter poterat occurrere. Qua necessitate positā, reliquæ conuenientiæ & vtilitates locum habebant.

Quarta ratio ex Scoto: Ordinatè volens, primò vult id, quod est propinquius fini: atqui finis Dei in creaturis, est ostensio & communicatio suæ bonitatis, cui fini propinquius medium est incarnatio: nam in hac, maximè communicat & ostendit suam bonitatem: ergo hæc debebat esse primò volita. Confirmatur, quia si ex occasione peccati volita est; est quasi bonum occasionatum, & per accidens introductum.

Respondeo; Non semper est expetendū, quod fini est propinquius, quando illud habet aliquod incōmodum. Deinde, id quod vnā ratione est propinquius, aliā non est propinquius: vnde illa propositio vera non est; nisi de eo, quod est propinquius fini secundū modum & mensurā, quam intendit principale agens. Ad confirmationem: si bonum occasionatum intelligis aliquid præter intentionem Dei eueniens, sic Incarnatio non fuit bonum occasionatum; nam fuit ab æterno præordinata. Si autem intelligis, aliquid ordinatum occasione alterius, cōcedo incarnationem esse ordinatam occasione peccati: non tamen ideo per accidens vel occasionaliter euenit; quia ex intentione diuinā euenit. Adco, si hæc ratio valeret, non potuisset sapienter præordinari hoc mysterium in remediū peccati; quod nemo dixit.

Quinta ratio: Non minùs deuit vt homines & Angeli haberent merita perfectæ iustitiæ; quā vt haberent satisfactionem perfectæ iustitiæ; atqui Christus venit vt nostra satisfactio esset perfectissima: ergo etiam venisset vt merita essent secundum perfectam iustitiam. Nam perfectius est assequi

Incarnatio est quædam Dei humiliatio.

Incarnatio facta est, non quia regis omnes pauperes alii; sed ex alterā parte possunt sequi incōmoda, ob quæ absolute non expedit. Ita etiam conueniens est per se diuinæ bonitati, vt se summo modo creaturæ communicet; sed ex alterā parte, erat quodammodo inconueniens; quia sequebatur humiliatio summæ maiestatis, quæ non debebat fieri, nisi ob necessitatem altioris ordinis; cui alio modo nō tam conuenienter poterat occurrere. Qua necessitate positā, reliquæ conuenientiæ & vtilitates locum habebant.

33
4. Obiect.
Scoti.

Non semper expetendū, quod fini est propinquius, quando illud habet aliquod incōmodum. Deinde, id quod vnā ratione est propinquius, aliā non est propinquius: vnde illa propositio vera non est; nisi de eo, quod est propinquius fini secundū modum & mensurā, quam intendit principale agens.

Quomodo incarnatio sit bonum occasionatum.

54
5. Obiect.

51
2. Obiect.

Soluitur.

Christus est propter homines, & homines propter Christum.

52
3. Obiect.

Soluitur.

sequi gloriam secundum exactam iustitiam, quam secundum imperfectam.

Soluitur.

Merita non debent esse secundum perfectam iustitiam, uti satisfactio.

Respondeo; Est dispar ratio: nam meritum requiritur ut nos habeamus ius ad gloriam: satisfactio autem, ut Deo honor restituatur. Magis autem pertinet, quam ut homo habeat perfectum ius ad gloriam: præsertim cum neque hominis conditio, neque mercedis ratio id postulet.

55
6. Obiecta.

Sexta ratio: Altera sententia magis videtur pertinere ad Christi gloriam: nam ita facit eum caput hominum & Angelorum, ut ex eius meritis etiam Angeli gratiam & gloriam consecuti sint. Deinde, facit eum absolute primum in ordine prædestinatorum, imò in ordine omnium, quæ à Deo ab æterno sunt præordinata. Denique, facit universum constans omnium rerum gradibus; videlicet gradu nature, gratiæ, gloriæ, & unionis hypostaticæ; quod proinde perfectissime diuinam bonitatem participat; per, eamque representet.

Soluitur.

Non semper id à Deo facit, quod est à maiori gloria Christi.

Respondeo; Nô semper debet fieri id quod videtur ad maiorem gloriam humanitatis Christi, vel etiam diuinitatis pertinere; sed quod iuxta ordinem & mensuram à diuina sapientia præscriptam, & à diuina voluntate intentam, ad illam est conuenientius: nam omnia que exterius fiunt, secundum certam mensuram definita & intentata sunt.

D V B I V M.

Quomodo se habeat prædestinatio Christi respectu prædestinationis hominum & Angelorum?

56
Angeli & homines prius ratione à Deo ordinati sunt ad esse, quam ordinata sit incarnatio.

Respondeo & Dico Primò, Angeli & primi homines, secundum naturam & dona supernaturalia salutis sufficientia, fuerunt præordinati prius ratione, quam mysterium incarnationis. Docet hoc Caietan. art. 3. & ferè omnes qui tenent nostram sententiam, facileque colligitur ex supradictis testimonijs.

Conditio- nales que- dam propo- sitiones improban- tur.

Probatur Primò, Quia illa erant absolute futura ex vi decreti diuini, etiam si incarnationis mysterium nô fuisset futurum; quare independenter ab hoc mysterio decreta fuere. Hoc autem mysterium non fuit prædestinatum nisi dependenter à præuisione peccati; quod peccatum præsupponit Adamum & Angelos, à quibus Adam in culpam tractus fuit: ergo posterius ratione est decretum: illud enim decretum est ratione posterius in Deo; quod præsupponit aliud, & non supponitur ab eodem. Hinc sequitur non esse admittendas has propositiones conditionales: Si Adam non fuisset peccaturus, non fuisset creandus. Si demones non essent damnandi, non essent creandi. Si Christus non fuisset venturus, Adâ non fuisset creandus. Ratio est; Nam creatio Adâ fuit decreta à Deo omnino independenter à præuisione peccati ipsius, & Christi venturi. Similiter formatio Eux, hominumque procreatio. Itè creatio Angelorum fuit decreta sine dependentia à præuisione peccati, & damnationis ipsorum: etsi enim per præscientiam conditionatam sciret illos peccaturos, si crearet, & permetteret tentari, sicut tentati sunt; tamen in primo illo decreto quo voluit eos creare, non est habita ratio huius præscientiæ, sed solum boni illius, quod ex ipsorum creatione & iustitia originali elucebat.

Confirmatur; Quia alioqui fallâ essent, quæ passim Doctores & Patres tradunt de statu inno-

centiæ: nempe si Adam non peccasset, cum semper victurum, prolem iustam generaturum; animantia illi morigerâ futura. Si enim non fuisset creandus nisi præuifus fuisset peccaturus; certè eo non peccante, non potuissent hæc consequi, quæ supponunt ipsum iam esse creatum; quia non erat decretum à Deo, ut hæc fierent, eo non peccante; cum illorum sententiâ decretum fuerit, ut non crearetur, si non peccaturus præuideretur; qui enim admittunt illum non fore creandum, si non fuisset peccaturus, etiam admittere debent hoc reipsa à Deo decretum fuisse: nam voluntas Dei perfectè est determinata, non solum ad ea quæ reipsa futura sunt; sed etiam ad omnia futura, & non futura, sub quauis hypothese seu conditione: alioqui circa infinita maneret suspensa; quod est imperfectionis.

Dico Secundò, Etsi Christus non sit prædestinatus ante præuisionem peccati; peccatum tamen non fuit absolute præuifum ante Christi prædestinationem: ita ut hæc simul fuerint, & in eodem signo rationis, cum mutua dependentiâ.

Docet hoc Molina in sua concordia: & prior pars patet ex dictis dubio primo huius articuli.

Altera pars probatur; Quia valde credibile est Deum non fuisse permissurum peccatum Adami, per quod totum genus humanum corruit in exitium; nisi decreuisset opem ferre per filium: hoc enim maxime decebat ipsius misericordiam erga creaturam tam fragilem. Quorsum enim totius posteritatis voluntates & salutem in vnus arbitrio constituisset, nisi voluisset, aut non permittere illum labi, ut omnes salui manerent; aut nisi voluisset redimere, si permitteret labi? Quod confirmatur ex Diuo Augustino qui sæpe docet Deum adeò esse bonum, ut non sit permissurus mala, nisi inde vellet elicere bona. Vnde patet primò, voluntatem permissionis peccati, & prædestinationem Christi, absolute esse simul; nec alteram alterâ priorẽ; cum mutua à seinuicem habeant dependentiam: nisi enim voluisset permittere peccatum, non voluisset Christum incarnari; & vicissim nisi voluisset Christum incarnari; non voluisset peccatum permittere. Patet Secundò, Verum non esse, quod quidam aiunt, Christum, quoad intentionem, esse prædestinatum ante præuifum peccatum; quoad executionem, post præuifum peccatum: hæc enim inter se pugnare, multis ostendi potest.

Voluntas permissio- nis peccati, & præde- stinatio Christi, sunt simul in Deo.

Dico Tertio, Prædestinatio tamen Christi, prior est prædestinatione Adami, & ceterorû hominum. Est ferè communis sententia Doctorum, quamuis non eodem modo ab omnibus explicetur.

58
Prædesti- natio Christi, prior est prædesti- natione hominum.

Probatur ad Ephes. 1. vers. 4. Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essent sancti & immaculati &c. Ad Rom. 8. v. 29. Quos præstitit & prædestinavit conformes fieri imaginis filij sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Ratio est; quia Christi prædestinatio est causa prædestinationis omnium hominum; ut indicant istæ scripturæ: Nam omne donum salutare quo ducimur ad salutem, ex Christi merito provenit; ac proinde ex eiusdem merito est nobis prædestinatum ergo omnis nostra prædestinatio supponit prædestinationem Christi: ipsius verò prædestinatio, non supponit nostram: ergo illa est prior nostrâ.

B b iij

Dices,

59

Dices; Deus destinavit homines in statu innocentie ad salutem; per dona sufficientia supernaturalia, sine respectu ad Incarnationem Christi: ergo &c.

Quomodo dicuntur homines predestinati ad salutem in statu innocentia.

Respondeo; Illa destinatio, non erat predestinatio proprie dicta, de qua loquimur; sed ordinatio quedam providentia supernaturalis, que per peccatum fuit intercisā & abrupta, ita ut effectum non habuerit. Sicut ordinatio Luciferi, & illi adherentium, non erat vera predestinatio. Nam predestinatio, est ordinatio ad salutem, per media que reipsa sunt efficacia; id est, que effectum prestant. Talis autem ordinatio in hominibus presupponit Christi Incarnationem; nam media per que salvamur, à Christo pendent; & consequenter voluntas conferendi hæc media presupponit Christi Incarnationem.

60

Sed difficultas superest de predestinatione Angelorum; sitne prior, an posterior Christi predestinatione?

Respondeo & Dico Quarto, Si Angelis fuit reuelatum mysterium Incarnationis in statu viæ, tamquam necessario ab illis credendum; Christi predestinatio fuit prior eorum predestinatione: Si autem non fuit reuelatum, neque prior fuit neque posterior.

Prior pars patet, Quia si illis propositum fuit mysterium Incarnationis explicitè credendum (vt multi existimant:) ergo media quibus reipsa sunt consecuti salutem, horumque mediolorum preparatio in mente diuinâ, supponebant præordinationem Incarnationis Christi: præordinatio autem Christi, nõ supponebat eorum prædestinationem: ergo prædestinatio Christi est prior.

Angeli independentes à Christo sunt predestinati.

Posterior pars probatur: Quia si illis non fuit hoc mysterium reuelatum, impertinens fuit ad illorum prædestinationem: ita vt illorum prædestinatio non supponat huius mysterij præordinationem, nec contrā: & hoc fortè est verius, magisque videtur consentaneum testimonijs Patrum supra allatis num. 40. Et insinuat Apostolus prioris ad Corinth. 2. v. 7. cum ait: *Loquimur Dei sapientiam in mysterio, quam nemo Principum huius sæculi cognouit: si enim cognouissent, numquam Dominum glorie crucifixissent.* Vbi per Principes huius sæculi, intelligit non solum Pilatum & Herodè, & Principes Sacerdotum: (vt quidam volunt) sed maxime & imprimis demones; vt exponunt Cōmentarij Ambrosij, Haymonis, Anselmi, D. Thomæ, Caietani, & aliorum, idque optime probant Ambrosius & Caietanus. Vnde sequi videtur Angelis in viâ hoc mysterium non fuisse reuelatum; alioqui demones illud cognouissent. Neque vlla necessitas nos cogit Christi prædestinationem ponere primam, aut Christum ponere primum prædestinatorum, nisi inter homines; quorum prædestinationis ipse est causa.

61

Dices; Adamo est reuelatum hoc mysterium: ergo & Angelis. Antecedens probari potest testimonijs multorum Patrum. Et Confirmatur, quia peccatum Angelorum fuit appetitio vnionis hypostatice.

Respondeo, Admisso antecedente, quamuis non sit adeo certum, vt docet Molina l. p. q. 57. a. 5. negatur consequentia; quia est peculiaris ratio in Adamo, cum ex eius semine Christus esset nasciturus, & ipsum cum totâ posteritate redempturus. Ad confirmationem; fortè verius est pec-

catum diaboli non fuisse appetitionem vnionis hypostatice; tum, quia id Patres non latuisset, cum non sit subtilitas metaphysica, sed mysterium maxime notabile: tum, quia fortè tunc Angeli non poterant concipere qualis esset homo; cum peccauerint primo die; homo autem sit conditus sexto. Itaque videtur verius, peccatum eius fuisse superbiam conceptam ex consideratione sue pulchritudinis, & diuitiarum sapientia & potentia; quæ superbia consistebat in eo, quod iudicio pratico & voluntate ita se estimabat & ab alijs estimari volebat; ac si ea omnia à seipso, & non à Deo habuisset: quomodo superbi Reges consideratione sua potentia & diuitiarum, se efferebant. Quod potest confirmari ex c. 28. Ezechielis, vbi sub typo Regis Tyri describitur peccatum Luciferi. Et Isaia 14. vbi sub figurâ Nabuchodonosoris.

Quale fuerit peccatum Angelorum.

ARTICVLVS IV.

Verum principalius Christus Incarnatus fuerit propter peccatum originale, An actuale?

Respondeo & Dico Primo, Christus venit ad omnia peccata delenda: id est, ad exhibendum remedium sufficiens omnibus peccatis delendis. Est de fide ad Rom. 5. v. 15. *Non sicut delictum, ita & donum &c. nam iudicium ex vno, in condemnatione; gratia ex multis (id est ex omnibus) delictis, in iustificationem, &c. processit.* Primæ Ioannis 1. v. 7. *Sanguis IESV Christi emundat nos ab omni peccato.* Et c. 2. v. 2. *Ipsè est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantum; sed etiam pro totius mundi.*

Christus venit ut tollat omnia peccata.

Ratio est; Quia Christus venit vt perfectus Redemptor & Saluator, qui nos in vitam æternam perduceret: ergo venit ad tollenda omnia impedimenta vitæ æternæ: atqui omnia peccata, non solum originale, sed & actualia, etiam venialia, sunt impedimenta salutis æternæ: ergo &c.

Dico Secundo, Si peccata actualia conferantur cum originali; principalius venit propter originale. Ita D. Thomas hoc loco, & clariùs in 3. dist. 1. qu. 1.

63 Principalis tamen ut tollat originale.

Probat; Quia Scripturæ cum agunt de Christi satisfactione, sepe loquuntur de peccato in singulari numero; quasi velint insinuare esse aliquod radicale peccatum, ob quod potissimū Dominus venerit. Patet hoc Ioan. 1. v. 29. *Ecce Agnus Dei, Ecce qui tollit peccatum mundi.* Ita enim habent Codices Greci. Et præter Patres Græcos, ita legunt Irenæus lib. 3. contra hæreses c. 11. August. l. 12. contra Faustum cap. 30. Cyprian. lib. de duplici Martyrio (quamuis certum sit hoc opusculum non esse Cypriani Martyris) & alij recentiores, vt Beda, Glossa &c. Ad Rom. 5. v. 15. *Non sicut delictum, ita & donum.* Qui locus vsque ad finem capitis expendendus est. Et 1. ad Cor. 15. v. 22. *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur.* Quibus locis, inter se confert obedientiam meritumque Christi, & peccatum Adæ: insinuans hæc potissimum inter se opponi, & alterum per alterum tolli: Isaia 53. vers. 6. *Posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum.*

Ratio

Ratio est; Quia peccatum originale infecit totam naturam; adeo vt ex se in infinitos homines dimanare, & omnes à statu gratiæ & spe beatitudinis deturbare posset; quod nulli peccato actuali conuenit. Accedit; quod originale in singulis hominibus est minus voluntarium, quàm actuale, præterquam in Adamo. Vnde potius quàm alia, misericordiam merebatur.

Dices; Vniuersa peccata actualia sunt maius malum, quàm omnia peccata originalia omnium hominum; nam peccatum mortale actuale, longè grauius est intensiue, quàm originale; quia est maior Dei iniuria; cui abolendæ Christus venit; hinc peccatum mortiferum grauisimâ pœnâ punitur, originale mitissimâ. Accedit quod longè plura sint actualia peccata, quàm originalia; cum originale sit vnicum in singulis, actualia interdum innumerabilia.

Respondeo; Esse quidem maiorem malitiam intensiue in peccatis actualibus, quàm originalibus: tamen quia illorum omnium radix est originale, & hoc actualibus extensiue est maius, eò quod non coëreatur vnâ personâ, sed inficiat totam naturam, eamque priuet vltimo fine; ideò magis pertinebat ad bonum humani generis hoc deleri, quàm alia. Sicuti maius beneficium præstaret Republicæ, qui curaret leuem aliquem languorem; quò vniuersus populus laborat, ex quo postea grauisimi morbi nascuntur; quàm qui curaret illos morbos, relicta radice.

D V B I V M . I.

Virum Christum fuisset venturus, si tantum fuisset peccatum actuale: Vt si Adam non peccasset, aliqui tamen ex eius posteritate peccassent?

64 Quidam existimant Christum venturum, etiam si vnus tantum peccasset. Primò; Quia Apostolus ad Gal. 2. vers. 20. ait: *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.* Quod etiam insinuat parabola de oue perditâ Luc. 15. Secundò; quia tale quid videtur reuelasse sancto Carpo, vt refert Dionys. Areopag. epi. 8. ad Demophilum, vbi Carpo indignanti, quòd quidam, qui à fide descuerat, & alius qui illum peruerterat, non demergerentur in hiatus inferorum; Christus dixit se esse paratum iterum pro saluandis hominibus pati. Sed hæc sententia est parum probabilis. Ad primum, Respondeo; verba Apostoli tantum significare Christi redemptionem ita professe singulis, ac si pro singulis seorsim mortuus esset; vt exponit Chrysostr. lib. 2. de compunctione cordis vltra medium, & August. lib. 3. confess. cap. 11. D. Thom. hic. ad 3. Vnde ita Domino gratias agere debemus, ac si pro nobis solis mortuus esset. Ouis autem perditâ, est totum genus humanum, non autem vnus homo. Ad secundum; Non dicitur ibi quòd Dominus sit paratus iterum pati pro vno, sed in genere pro hominibus; nempe si opus foret. Deinde et si Christus ex parte sua sit paratus etiam pro vno pati, tamen non est verisimile Patrem hoc velle.

Christus non fuisset incarnatus propter vnum solum.

65 *Noque propter plures.*

Alij dicunt Christum venturum, si valde multi peccassent, præsertim si peccatum parentum transfunderetur in posteros; tunc enim posteri alieno peccato perirent; ac proinde conueniens esset, vt

alieno merito redimerentur: ideò enim genus humanum per alium redemptum fuit, quia per alios perierat. Vt D. Anselm. lib. 2. *Cur Deus homo.* c. 21. & Bernardus serm. 1. de aduentu.

Sed dicendum est nihil in hac re esse certi: esse tamen valde verisimile, Christum non venturum si ipse Adam non peccasset. Hoc enim insinuat Scripturæ & Patres supra num. 40. citati. Et imprimis illud Gregorij: *O verè necessarium Adæ peccatum! ô felix culpa, quæ talem meruit redemptorem!* Ratio est, quia si alij peccassent, peccata illorum non fuissent transfusa in posteros, vt alibi diximus; quia non conueniebat vt aliorum voluntates, in alterius voluntate & arbitrio penerent, quàm eius, qui erat caput humani generis; alioqui fuisset valde misera posterorum conditio, si illorum salus à singulis parentibus tam periculosè dependisset. Quare si Adam non peccasset, quicumque fuissent peccatores, propria voluntate peccassent, non alienâ: qui sanè pauci fuissent; nam exemplum miseriæ vnus aut alterius, reliquos reddidisset cautiore. Credibile tamen est eos qui sic peccassent, non carituros fuisse omnino remedio; sed Deum aliquo modo illis prouidurum.

D V B I V M . II.

Virum Christum fuisset venturus, si tantum fuisset peccatum originale, & nulla inde actualia fuissent secuta?

66 Respondeo; Quæstio supponit id quod moraliter est impossibile; Nam fieri nequit sine speciali priuilegio, vt peccatum originale ita comprimatur, vt nulla inde emergant actualia. Concessâ tamen eiusmodi hypothesi, omnino verisimile est Christum fuisse venturum: quia totum genus humanum fuisset perditum & obnoxium æternæ damnationi, saltem pœnæ damni: vnde decuisset illud reparari. Hoc autem non poterat fieri secundum exactam iustitiam, nisi meritis Filij Dei. Confirmatur primò; quia Patres passim docent mysterium hoc decretum ex præuisione peccati Adami, quo introductum est originale: vnde non videntur agnoscere necessariam dependentiam ex præuisione peccatorum actualium. Confirmatur Secundò, Quia Apostolus ad Roman. 9. & prioris ad Corinth. 15. indicat Christum venisse ad tollendam condemnationem inductam vnus delicto, scilicet Adami: ergo &c.

Christus venturus fuisset ob solum originale.

ARTICVLVS V.

Virum conueniens fuerit Christum incarnari ab initio mundi?

67 Respondeo & Dico Primò, Non fuisse conueniens vt assumeret carnem ante peccatū. Ratio est; Quia *Non est opus valentibus Medicus, sed male habentibus,* Matth. 9. v. 12.

Dico Secundò, Neque etiam erat conueniens vt assumeret carnem statim post peccatum Adæ. Quod probat D. Thomas quatuor coniecturis, quæ sic possunt disponi & explicari. Primò, Id non erat conueniens propter dignitatem huius mysterij; quia oportebat vt tantum Regem plu-

Incarnatio nõ debebat fieri statim à peccato Adæ.

B b iij rimj

rimi præcones antecederent, qui cum varijs signis, oraculis, & ceremonijs, mentibus hominum repræsentarent: tum, vt ardentius ab illis desideraretur & susciperetur; tum, vt firmius postea teneretur. Ita D. August. tract. 31. in Iohannem. Secundò, non erat conueniens ratione diuinæ iustitiæ, quæ postulabat vt Deus ostenderet, quantum sibi peccatum Adæ displiceret. Sicut enim vno homine peccante Deus interdum diu illi irascitur, vt illi grauitatem peccati ostendat; ita etiam peccante in Adamo toto humano genere, vt Deus ostenderet quantum displiceret peccatù, se diu toti humano generi iratum ostendit. Ita D. Bonauent in 3. dist. 1. art. 2. q. vlt. Tertio; Ratione ipsorum hominum, quos oportebat disponi ad tantum Regem suscipiendum. Dispositi autem sunt dupliciter; primò directè, nempe per legem naturalem, Deinde per legem scriptam, ceremonias & prophetias. Secundò indirectè, per considerationem suæ imbecillitatis, dum viderunt se adminiculis prioribus non potuisse saluari: hoc enim occasio illis fuit ardentius Christum desiderandi. Ita Augst. lib. 19. contra Faustum cap. 7. & D. Leo serm. 3. de Epiphania. Et credibile est nisi sic homo dispositus fuisset, quòd non diu fidem & religionem tenuisset, præsertim in superbâ illâ & robustâ naturâ, qualis erat ab initio: vnde pauciores longè fuissent saluati. Quarto, Ratione naturalis ordinis humanæ naturæ accommodati, quæ requirit, vt successiuis incrementis in bonum promoveatur; Iuxta illud Apostoli 1. ad Corinth. 15. vers. 46: *Non prius quod spirituale est, sed quod animale.* Vnde primò tantum data est lex naturæ, deinde lex Moyfi, postea expressiores prophetiæ, tandem lex Euangelica. Ita Gregorius Nazianz. in sermone de Paschate. Et Theodoretus de curandis Græcorum affectibus:

ARTICVLVS VI.

Vtrum Incarnatio debuerit differri vsque ad finem mundi?

R Espondetur negatiuè. Probatur tribus coniecturis: Prima, quia Incarnatio est causa

salutis humanæ; causa autem non debet esse posterior, sed potius prior suis effectis; alioquin paucissimi fuissent saluati. Secunda, quia si tam diu fuisset dilata Incarnatio, Dei notitia & reuerentia, morumque honestas penitus intercidissent, & ita vix vlli Christum susceperissent. Tertia, quia conueniebat vt homines pluribus modis ad salutem promouerentur; nempe non tantum fide Christi futuri, sed etiam præsentis, & maxime præteriti: sic enim diuina virtus & sapientia magis declaratur.

Dices: Scripturæ docent Christum venturum in carne, nouissimis diebus. Isaia 2. vers. 2. *Erit in nouissimis diebus preparatus mons domus Domini, id est, Christus; super quem domus Domini, id est, Ecclesia ædificatur.* Idem habetur Michæ 4. Respondeo totum tempus gratiæ in Scripturis dicitur nouissimum, & nouissima ætas; quia nulla alia lex, aut sacerdotium, aut Sacramenta, cultusue Religionis debet succedere; sed hæc omnia vsque ad finem sæculi durabunt. Vnde ad Galat. 4. vers. 4. dicitur *Plenitudo temporis*, quia omnes prophetiæ in hoc sunt impletæ. Prioris ad Corinth. 10. vers. 12. vocatur, *Fines sæculorum.* 11. Ioan. 2. vers. 18. *Nouissima hora.* Matth. 20. vers. 6. *Vndevima hora*, iuxta expositiones Patrum. In hymno Ecclesiæ, *Vespera mundi*, & D. August. lib. 1. de Genesi contra Manichæos cap. 23. vocat *Senectutem mundi.* Alibi tamen, scilicet lib. 83. qq. q. 44. vocat *Mundi iuuentutem* propter fidei feruorem & gratiæ vigorem, vt exponit ipsemet lib. 1. Retract. cap. 26.

Ex dictis duobus articulis sequitur conuenienti tempore Christum venisse, nempe in medio peregrinationis humanæ. Sicut enim cor est in medio hominis, vt omnibus membris vitam impartiat; ita Christus, qui est veluti cor generis humani, debuit quodammodo esse in medio; vt & superiora & inferiora ab ipso vitam accipiant. Vnde Habacuc 3. vers. 2. *Domine opus tuum in medio annorum, vniifica illud.* Id est, excita, perice opus illud eximium nostræ redemptionis in medio annorum captiuitatis & peregrinationis nostræ.

QVÆSTIO SECVNDA.

De modo vnionis Verbi Incarnati.

In duodecim Articulos diuisa.

Postquam ostendit D. Thomas huius mysterij conuenientiam, necessitatem & finem præcipuum; incipit explicare eius naturam, maximè ex causis suis intrinsicis. In quauis autem re, quæ ex plurium vnione resultat, quatuor potissimum considerari possunt: Primò, quid sit illud quod ex vnione resultat. Secundò, qualis sit ipsa vnio: quæ duo hac questione secundâ explicantur, additis quibusdam de causâ eius meritoria. Tertio, considerantur res ipsæ quæ vniuntur, & ordo illarum; quod explicatur questione tertiâ, quartâ, quintâ, & sextâ. Quarto; proprietates quæ ex vnione consequuntur, à questione septimâ & deinceps.

ARTICVLVS I.

Vtrum vnio verbi Incarnati fuerit facta in natura? id est, Vtrum ex vnione Verbi & humana natura, resultauerit aut constituta fuerit vna natura?

R Espondeo Negatiuè. Hoc loco tractanda est prima controuersia contra Hæreticos de hoc mysterio.

D. V. B.